

Ljudski tednik

Leto II. - Lir 5., Jugolir 3., Din 3.

Trst, 16. januarja 1947

Štev. 51

VEST SVETA PRED NOVO PREIZKUSNJO

SLOVENSKA KOROŠKA

14. marca se bo v Moskvi na konferenci sveta zunanjih ministrov starih velikih sil obravnavala mirovna pogodba z Nemčijo in Avstrijo in z njo vsi problemi, ki so s tem v zvezi.

S tem se bo odločila usoda Koroških Slovencev, torej usoda enega dela slovenskega naroda.

Preden obravnavamo pomen teh moskovskih odločitev, ki so za slovenski narod tako važne moramo malo globlje pogledati v tisti del slovenske zemlje in njenega življa, o katerem bo odločala konferenca.

Koroški Slovenci so prišli na ozemlje, katerega sedaj naseljujejo, pred 13 stoletji, le da so takrat bile narodnostne meje mnogo bolj široke in so segale daleč proti zapadu in mnogo bolj proti severu. Toda že v fevdalni dobi je skoro izključno nemška zemljiška gospoda postopoma izpodirala slovenski živelj s tem, da je naseljevala nemške družine na svojih posestvih in tako ustvarjala majhne otočke na kompaktno naseljeni slovenski zemlji. Ta ponemčevalna politika je nadaljevala svoje razdiralno delo tako, da je v 19 stoletju uspelo velenjski gospodi, kljub odporu, ki ga je nudil slovenski živelj, ponemčiti del slovenske Koroške severno od Celovca.

Celovec sam pa je še 1856. leta po uradnem številu imel nekaj čez 6000 prebivalcev slovenske narodnosti in komaj 3419 prebivalcev nemške narodnosti, kar pomeni da je bil skoraj dve tretjini slovenski.

Razen tega pa je bil Celovec kulturno žarišče vsega slovenskega naroda že od 1860. leta, dal pa je že prej velike slovenske moze, kot Gutmanna, Urbana Jarnika, Matijo Majarja Zilkega in druge. Tedaj niso bile Karavanke nikakoli ovira ali meja med Koroško in ostalo Slovenijo in so se uspešno celovskega kulturnega procvita odražali preko Karavank tudi na Gorenjsko in celo na Kranjsko ter v druge slovenske predele, saj je 1852. v Celovcu ustanovljena Mohorjeva družba imela tik pred prvo svetovno vojno 100.000 članov med narodom, ki ni štel niti 2 milijona prebivalcev.

Celovec je bil v dobi Einspielerja in Janežiča za ves slovenski narod to, kar je sele pozneje postala Ljubljana, kajti že l. 1851. je začel izhajati pedagoški list «solški prijatelj», 1865. slovenski časopis «Slovenec», kmalu pozneje pa še «Mir». Od 1858-68. je v Celovcu izhajal Janežičev «Slovenski glasnik».

Toda kljub vsemu temu — ali morda vprav zaradi tega — so oblasti stare cesarske Avstrije načrtno začele svoje raznarodovalno delo. Ta politiko je imela svoje cilje v stari ekspanzionistični težnji zaslužjevanja jugovzhodne Evrope, kar je med drugimi vzroki, tudi privedlo, do prve svetovne vojne in po zlomu centralnih sil do senžermenske avstrijske republike.

Avstrijska potujočevalna politika pa z vsemi sredstvi ni uspela v svojem namrtu. Kajti že v času prve svetovne vojne se koroški Slovenci niso hoteli boriti za interese dunajskega dvoglavega orla in so se ob razsulu avstroogrške monarhije z drugimi slovenskimi dobrovoljci z orožjem hoteli otresti tujega jarma in se priključiti Jugoslaviji. Toda zunanje sile, ki ustvarjajo vedno umetne meje zaradi mednarodnega ravnotežja za zaščito svojih imperialističnih interesov so Koroškim Slovincem vsilile plebiscit in ogoljufale slovenski živelj, da so nagradile svojega dočerašnjega sovražnika. Tako je ponovno vsa Koroška preko Ka-

ravank ostala pod tujim jarmom, pod jarmom sicer republikanske, ampak še vedno Avstrije.

Da je sicer republikanska Avstrija ostala v svojem odnosu do Koroških Slovencev ista, če ne še bolj nasilna je to občutil vsak koroški Slovenec. Avstrijski Helmatbud, Südmarch in Schulverein so bile organizacije, ki so ideološko in politično skušale odtujevati Koroške Slovence in v kolikor ta sredstva niso doprinesla zadovoljivega uspeha, je prišel v pomoč gospodarski pritisk. Slovenskemu kmetu je treba odvzeti zemljo. Za to so bile ustanovljene banke, ki so imele na razpolago dovolj denarnih sredstev, da so kupovale slovenska posestva in jih prodajale Nemcem, če le mogoče rajhovem. Kreditvereln je samo v letu 1930 kupil v Velikovu in okolici 50 slovenskih posestev in jih prodal Nemcem, večinoma rajhovem.

Iz tega je jasno razvidno, da je Avstrija sicer nova po obliki, obdržala ista načela utopiti Koroške Slovence v nemškem morju ali pa jih izločiti s tem, da jim onemogoči življenje na domači grudi.

Po priključitvi Avstrije Nemčiji 15. marca 1938 se je položaj Koroških Slovencev še poslabšal. Prefinjeni politiki avstrijske uprave se je pridružila še pruska surovost in blizala se je vojna.

Nemski imperialistični načrt proti Balkanu je zahteval varnost svojih domovih tal, zato je zavladal teror in ječe na Koroškem so se polnile. Prosluli Gauleiter Dr. Rainer je 1942. leta razglasil, da na Koroškem Slovencev ni več in da je «Koroško vprašanje» 100 odstotno rešeno v prid nemstva. Toda vse to njihovo razglasanje ni prepričalo niti njih samih, kajti istega leta je Maer-Kalbitsch izdelal načrt preselitve 50.000 Koroških Slovencev v bližino Harkova, kjer so za njih zgradili že barake. V noči med 14. in 15. aprilom 1942 so gestapovske hordje vdrale v hiše zavednejših Slovencev in jih odvažale. Kmetje so morali z vso družino in malenkostno prtljago zapustiti svojo zemljo, katero so njihovi predniki obdelovali že 1300 let.

Čiščenje na Koroškem je bilo tedaj korenito, vredno in primerno samega fašista. Samo v občini Beli pri železni Kapli, ki je pred vojno stela 3700 oseb, jih danes manjka 1800, ki so ostali po taboriščih ali zaporih, na vesalih ali so padli pod svincem avstrijskega gestapovca.

Toda slovenska Koroška kljub temu ni bila njihova, nego del vse okupirane slovenske zemlje, bila je del zaslužjene slovenske domovine in to so Koroški Slovenci pokazali. Zato je generalmajor Franc Rozman-Stane, ko je v marcu 1943 prišel na Koroško, da poveže koroške partizane z našo narodno vojsko, pisal v svojih spominih:

«Morala pri koroških prebivalcih je sijajna; Partizane sprejemajo z navdušenjem» in dalje «počutil sem se, kakor da sem prišel domov».

Tako je bilo 1943. leta. Partizanske puške in strojnice so pokale tudi po koroških planinah; kakor so pokale po vsej slovenski zemlji proti istemu osorženemu okupatorju — Nemcu. Partizanske čete so se množile in jačale. Umetna meja na Karavankah je padla in po vsej slovenski zemlji so odmevale partizanske puške in pesmi, vse do osvoboditve, do veličastnih dni maja 1945, ko je bil slovenski narod na vsej slovenski zemlji sam gospodar.

Toda kot je bilo za imperialistične načrte nekaterih sil nujno vmešavanje po zlomu avstro-ogrške monarhije, tako je morala tudi po tej zmagoviti osvobodilni borbi Koroških Slovencev nastopiti zunanja sila, da po starih načelih kroji našim koroškim bratom usodo.

Narodna vojska se je morala umakniti na stare umetne meje in oblast je prešla v roke začasne avstrijske vlade. Vsakdo bi pričakoval, da bo sola, ki je je ovstrilsko ljudstvo dobilo v zadnji vojni, pomagala, da bo narodu dejansko odprla oči in da bo ta videl, da je zamilsel o Nemcu-nadčloveku le utvara, da je nacistična ideologija že v bistvu vsaj pogrešena, če ne zločinska. Toda temu ni

(nadaljevanje na 2. strani)

Brocvit ali propad?

(Misli ob prihodu mednarodne
gospodarsko-finančne komisije)

Na pariški mirovni konferenci ni so bila rešena vsa vprašanja, ki se tičejo Svobodnega tržaškega ozemlja. V glavnem so reševali in sprejeli le politična vprašanja. Na razpravi v New Yorku pa je prišlo na dnevni red tudi vprašanje finansiranja STO. To vprašanje pa je ostalo nerešeno in ni prišlo do sporazuma, ker Svet zunanjih ministrov ni imel dovolj podatkov o finančnem in gospodarskem položaju STO-ja. Zedinili so se pa za posebno mednarodno gospodarsko finančno komisijo, ki naj bi konkretno na licu mesta preučevala gospodarski položaj in podala svoje poročilo najkasneje do 20. februarja.

Večina komisij je že prispela v Trst. Jugoslovansko delegacijo vodi dr. Milan Bartoš člana delegacije pa sta vseuč. prof. Radivoj Avramović in finančni izvedenec Dragoljub Anđelković.

Angleško delegacijo sestavljajo: A. R. Graftey Smith, M. N. Parker, tolmač Britnew in stenotipistka Ilsen.

Člani ameriške delegacije so: Harold Glaser, Henry Bitterton, stenotipistka Mary Herron.

Sovjetsko delegacijo vodi Gerašem, načelnik ekonomskega ministrstva za zunanje zadeve ZSSR, francoska pa vodi De Laverenne.

Svet zunanjih ministrov je na svojem zasedanju v New Yorku poveril mednarodni gospodarsko finančni komisiji nalogo, da na osnovi dejanskega stanja prouči gospodarske in finančne potrebe bodočega STO-ja. Na podlagi teh podatkov bodo izračunali višino pomoči ki bi jo eventualno potrebovalo bodoče STO, da bo postavilo svoje gospodarske in finančne temelje za svojo bodočo državno upravo, da bo krito svoje kulturno-prosvetne, socialne in gospodarske potrebe.

Danes seveda še ne moremo govoriti, kakšno bodo finančne potrebe bodoče uprave. Vprašanje pa že lahko stavimo načelno: Ali se bo STO vzdrževalo samo ali bo prišlo v finančno odvisnost. Mi vemo, da ostanejo politične pravice in svobščine samo na papirju, če je država ekonomsko odvisna. Beseda »svobodno« bi ostala samo fraza, če bi že takoj pri rojstvu nove države prišel tuji kapital in spravil to novo državo v finančno odvisnost od kakršnega koli inozemskega kapitala. Trst bi postal kolonija in kolonialno oporišče v središču Evrope, postal bi samo orodje v rokah tujega kapitala, ki bi izkoriščal tržaško ljudstvo za svoje imperialistične namene.

Za večino tržačanov bi bila najboljša rešitev, če bi bodoče STO po možnosti krilo potrebe uprave z lastnimi sredstvi. Treba bi dvigniti moč davkoplačevalcev, kar pa je možno le, če bo ljudstvo zaposleno. Del sredstev bo mogoče dobiti tudi pri vojnih dobičkarjih, ki so si v vojni nezasluženo pridobivali velika bogastva.

Vsekakor bi bila rešitev STO-ja mnogo lažja in za večino tržaškega ljudstva bolj ugodna, če bi združili Trst z njegovim naravnim zaledjem. Gospodarsko bi se namreč finančna zgradba lahko naslonila na gospodarstvo Jugoslavije in preko nje na ostale države njegovega zaledja. Ker pa niso hoteli v statutu priznati povezanosti Trsta z naravnim zaledjem, moramo stremeti sedaj, da se STO nasloni na svoje naravno zaledje in tako najde možnost, da si samo izgradi svoje novo gospodarsko življenje, ki bo v službi interesov tržaškega ljudstva in ne tujega kapitala.

Vsaka rešitev tega vprašanja, ki bi spravila bodoče STO v odvisnost, bo tržaško ljudstvo odklonilo. Trst je cvetel in gospodarsko prosperiral, ko je bil povezan s svojim zaledjem in zopet bo zaživel samo, če mu bo dana možnost, da se nasloni na svoje naravno zaledje.

Zan

TRUMANOVO PRIZNANJE DE GASPERIJI

DORBO SLUZIS NAŠI STVARI

PO ŠIROKEM SVETU

Od tedna do tedna

* Ameriški zunanji minister Byrnes je podal ostavko na svoje mesto. Na njegovo mesto so poklicali generala Marshalla, ki je bil na Daljnem vzhodu, kot vrhovni komandant vseh zaveznških sil.

* Maršal Montgomery je na svojem obisku v Moskvi obiskal razne institute in akademije ter bil sprejet tudi pri generalisimu Stalinu. Maršal Montgomery je povabil šefa sovjetskega vrhovnega štaba, maršala Vasiljevskega na obisk v London. Maršal je povabil sprejele.

* Italijanskemu ministrskemu predsedniku, ki se mudi na obisku v Združenih državah, so priredili več sprejemov tako tudi na kongresu Panameriške unije.

* V Grčiji se vršijo ostre borbe med vladnimi četami in med demokratično ljudsko armado, tako v Traciji kot tudi v centralni Grčiji.

* Na konferenci italijanske komunistične partije je tajnik Palmiro Togliatti rekel, da je italijanska komunistična partija najbolj enotna stranka, kat v vseh drugih se opažajo notranji spori, kot na primer v italijanski socialistični stranki delavske enotnosti.

* Varnostni svet OZN je soglasno sprejel predlog o omejitvi oboroževanja, ki so ga predlagali zastopnik SZ Poljske in Avstralije.

* V Rimu se vrši kongres socialistične stranke, na katerem je prišlo do večjih nesoglasij glede na različna mnenja predstavnikov dveh struk, in sicer tako imenovane desnice s predstavnikom Saragatom in levico s predstavnikom Nennijem.

* 10. t. m. je Varnostni svet osvojil statut neodvisnega tržaškega ozemlja. Statut je bil sprejet v celoti in brez sprememb, tako kakor ga je sestavil Svet zunanjih ministrov na zadnjem zasedanju v New Yorku.

* 14. t. m. se je začelo zasedanje namestnikov štirih zunanjih ministrov, kjer se bodo pripravile osnove za mirovno pogodbo z Nemčijo in Avstrijo.

(nadaljevanje s 1. strani)

tako in dejansko tako tudi biti ne more, kajti 96 odstotkov avstrijskega ljudstva je po priključitvi 1938. leta glasovalo za Hitlerja in večina tistih ljudi, ki so v času Hitlerjevega režima z visokih položajev gospodarili nad avstrijskim ljudstvom, z značko in v smislu kljukastega križa, gospodari danes nad istim ljudstvom sicer brez kljukastega križa, toda po istih načelih.

Nacistični zločinci, ki bi spadali na ve sala, upravljajo danes po mili volji z ljudstvom in vse to pred očmi demokratičnih oblasti angleške in ameriške okupatorske vojaške uprave.

Na moskovski konferenci je bilo sicer dogovorjeno, da bi resnično demokratična Avstrija bila opora miru v Srednji Evropi. Odrči bi se pa morala pangermanskim težnjam in ločiti duhovno od velikonemskih in nacistične miselnosti. Vendar je to ostalo samo na papirju in dr. Wutte, dr. Grabar, dr. Perkonig in nesheto drugih nacističnih dejnih voditeljev nadaljujejo svojo žoleno propagando proti Slovincem. Četudi so na visokih mestih trojilo obljube na vse vetrove, mora Slovenski vestnik, glasilo koroske osvobodilne fronte pisati, da "besede in obljube same niso dovolj, treba je dejanj. Teh še do danes ni, kvotjemu če naštejemo pretepe, napade, zapore itd."

Ponovno se dogaja protislovje, da koroski Slovenci in antifasisti slovenske Koroske, ki so doprinesli toliko žrtv za dokončni zlom nacizma in ki se danes dosledno borijo za iste cilje, za katere so sil v boj z Zavezniki, danes doživljajo ista zapostavljanja in krivice, pretepe in zapore in od istih oseb kot so jih preživljali za časa nacizma, saj deželni landarmerijski komandant na Gradiškanskem je bivši SS Hauptsturmführer Rudolf Bohr, ki je bil odlikovan z železnim križcem prve in druge stopnje za izredne zasluge proti jugoslovanski armadi. Predsednik dunajske vlade Flegl pa je v novembru 1946. leta rekel, da je "iscenje nacističnih elementov v Avstriji" je zaključeno, do čim je po njihovih lastnih uradnih poročilih bilo od približno

Neodvisnost Italije in De Gasperijevo potovanje

Na povabilo ameriške vlade se mudi v ZDA predsednik italijanske vlade De Gasperi, ki je prispel tjakaj v spremstvu ministra za trgovino Campiglia in višjih uradnikov italijanskega ministrstva za zunanje zadeve De Gasperija je sprejel minister za zunanje zadeve Byrnes, ki je pozneje podal ostavko. Razen tega se je De Gasperi 15 minut razgovarjal s predsednikom Trumanom.

De Gasperi je izjavil, da ima njegovo potovanje v ZDA trojen namen: pridobiti "zaupanje Američanov do nove Italije", zagotoviti dobave ameriških surovin in življenjskih potrebščin Italiji ter doseči za Italijo ameriško posojilo. Glede na posojilo rimski "Capitalec", ki je tesno povezan z ameriški mi krogi, omenja celo vsoto 950 milijonov dolarjev. Delajo se tudi iluzije kakor da bi bilo povabilo De Gasperija v ZDA dokaz za "zainteresiranost Amerike glede sedanjega in bodočega položaja Italije in priznavanje pomena, ki ga ima Italija v evropskem ravnotežju." Newyorški dopisnik italijanske agencije ANSA navaja predstavnika ameriškega ministrstva za zunanje zadeve, ki je v zvezi z De Gasperijevim potovanjem, izjavil: "Vse to presega okvir običajnih dobrih odnosov med dvema državama in dobi pomen izhodiščnega momenta v razvoju tako tesni odnosov med ZDA in Italijo, kakršnih v preteklosti še ni bilo." "New York Times" je pisal o bližnji "vzpostavitvi normalnih ameriško-italijanskih trgovinskih odnosov pred podpisom mirovne pogodbe". Osebnim predstavnikom predsednika Trumana v Vatikanu Taylor, ki je sedaj v New Yorku, je izjavil: "Italijanski narod, ki šteje 45 milijonov, ima za nas poseben pomen, predvsem zaradi geografskega položaja Apeninskega polotoka

v Sredozemskem morju, ki je izredno važen s strateškega stališča."

V tem ameriškem povabilu pa je poleg daljnosežnih ciljev brez dvoma tudi nekaj bližnjih ciljev Eden izmed teh je po mnenju tista želja po podpori krščansko demokratski stranki in De Gasperiju osebno. "Že sama vest o povabilu v Ameriko," je pisal rimski "Giornale della Sera", "je podprla o-majano avtoriteto De Gasperija v deželi, kar je imelo v sedanjem trenutku krize velik pomen, da niti ne govorimo o tem, da je to povabilo nudilo De Gasperiju možnost, da izgladi razdor, ki se je pojavil v sami krščansko demokratski stranki."

"Unità", v kateri se izraža vznemirjenje progresivnih italijanskih krogov, ki dobro razumejo, kaj lahko stane njihovo deželo politika podrejanja tujim interesom, je zapisal: "Potrebna ekonomska in finančna pomoč iz inozemstva ne sme imeti za posledico ekonomske ali politične odvisnosti od onega, ki jo nudi." List je poudaril željo nekih ameriških krogov, naj bi imela Italija v svojih vprašanih narodnega gospodarstva v bodoče posla le z eno instanco, namreč ono, ki posluje v Washingtonu, in da bi se skrhile možnosti samostojnega razvoja italijanskega gospodarstva. "Vse to," poudarja "Unità", "ima samo en cilj: da se Italiji prepreči doseči vsaj relativno gospodarsko neodvisnost, do katere bi prišlo, če bi pričela trgovati z Vzhodno Evropo."

Na ta način predstavlja Italija nov važen odsek Sredozemskega morja, v katerem želi preokceanska dežela, ki razpolaga s svobodnimi rezervami, zasidrati krepke pozicije."

USPEHI Češkoslovaške republike

Češkoslovaški list "Rude právo" je na Novo leto razpisal anketo med praškimi diplomati, katerim je postavil sledeče vprašanje: »Kaj mislite o gospodarskem razvoju in uspehih Češkoslovaške Republike v l. 1946?«

Na to anketo, ki vsekakor predstavlja najbolj važen glas, so odgovorili odgovorni predstavniki vseh zaveznških in prijateljskih držav, ki so imeli celo leto priložnost z lastnimi očmi zasledovati razvoj razmer na Češkoslovaškem. Odgovorni predstavniki iz najbolj različnih predelov sveta — iz vzhoda, zahoda in juga — so priznali velike uspehe, ki jih je imela Češkoslovaška v preteklem letu. Te izjave so istočasno najlepši odgovor onim, ki govorijo, da izgublja Češkoslovaška svoje simpatije v svetu zato, ker je nastopila pot napredka.

Na anketo "Rudega práva", je odgovorilo 10 diplomatov, ki so akreditirani pri vladi Češkoslovaške Republike. Med odgovori praških diplomatov je vzbudila posebno zanimanje izjava jugoslovanskega veleposlanika dr. Darka Černeja.

»Težko je v kratkih besedah izraziti svoje vtise o tako velikih stvareh, ko je gospodarski napredek bratske republike v preteklem letu — tako pričena veleposlanik dr. Černej svoj odgovor na anketo.

In če ne bi bilo v letu 1946 — v prvem letu popolnega miru — na Češkoslovaškem doseženega nič drugega kot to, da so bili zdravljeni in skoraj ozdravljeni udarci prižadejanj v najstrašnejši od vseh vojn, bilo bi dovolj narejenega za pozitivno letno bilanco.

pol milijona nacistov kaznovanih šele 1900.

Toda nov plebiscit koroskih Slovencev, plebiscit krvi, ki se je začel dve leti pred izkrcanjem zaveznške vojske na zapadu in ki je bil prvi v okviru nemškega rajha in to takrat, ko so Nemci gospodarili še na Vzhodu in se ni nihče upal dvigniti glave, ne bo dopustil in ne more dopustiti mešetarnjenja zunanjih močtev.

Jugoslovanske zahteve po koroski slovenski zemlji niso imperialistične zahteve kot to skušajo utemeljevati nekateri demokrati s prepojenimi mozgani z nacistično ideologijo, kajti slone na etničnem načelu in kulturni večini prebivalstva in ker temeljijo na volji Koroskih Slovencev samih, saj so se prvega januarja t. l. v pismu maršalu Titu pisali med drugim:

"Istočasno izražamo našo trdno željo, da bi bili v letu 1947 osvobodjeni in priključeni k Jugoslaviji."

Končano je izsejavanje Nemcev, ki je v enem samem letu likvidiralo sedem stoletj trajajočo penetracijo tujega elementa na češkem narodnem telesu in uspešna naseitev obmejnih krajev, ki tvorita edinsveno osnovno za zdrav nacionalni razvoj države. Z organizacijo nacionalizirane industrije, kura in zavarovalnic so bili v preteklem letu položeni trdni temelji za dober narodni gospodarski, socialni in v prvi vrsti predvsem politični razvoj republike.

Zakon o dvoletnem gospodarskem načrtu bo pa zlasti z industrializacijo Slovaške zaključil in zavaroval uspehe velikih reform.

Uspehe gospodarskega razvoja in konsolidacije sprejemamo danes na vsakem koraku: v tovarnah in delavnicah, v vrmetu, v trgovinah, na ulicah, vrt otranosti države in v obmejnih krajih.

Narodi Jugoslavije se teh uspehov račijejo kot da bi bili njihovi lastni, ne samo zato, ker bratskemu češkemu in slovaškemu narodu žele samo dobro, temveč tudi zato, ker bo od tega imela veliko korist tudi njihova domovina. Uspešni trgovski atki, ki temelje na pogodbi z dne 30. septembra 1946 in tesno ter načrtno gospodarsko sodelovanje, ki ga predpostavlja bodočnost bo samo še utrdilo že obstoječo zavezniško pogodbo z dne 9. maja 1946 tudi formalno potrjeno trdno zvezo obeh bratskih republik, ki lahko z zadovoljstvom gledajo na preteklost in s poim optimizmom v bodočnost — s temi besedami je končal svojo izjavo veleposlanik dr. Darko Černej.

NOTA jugoslovanske vlade

Jugoslovanska vlada je izročila Veliki Britaniji in ZDA protestno noto, v kateri doži oblasti omenjenih držav da do danes niso izročile niti enega izmed 750 italijanskih vojnih zločincev, ki bi morali odgovarjati za svoje zločine, izvršene za časa italijanske okupacije v Jugoslaviji.

V protestni noti izjavlja Jugoslavija, da bo prisiljena, če se angleške in ameriške oblasti ne bodo držale sklepov moskovske in krimske konference, vso zadevo predložiti Organizaciji Združenih Narodov.

Stvari o je vredno

Nemčija

Ameriške oblasti so objavile, da je 8. t. m. zvečer v palači sodišča za denacifikacijo v Nürnbergu eksplodirala bomba. O stvari pozveduje posebna policija. Žrtve ni bilo, toda eksplozija je popolnoma uničila sodno dvorano. Hitler je umrl, toda njegove ideje še žive.

Italija

Poljski ataše v Rimu je pri nekem intervjuju izjavil, da je večina poljskega Andersovega korpusa odšla iz Italije, vendar pa je ostalo še okoli 6000 poljskih vojakov in častnikov, ki tvorijo tako imenovani P. K. P. R. kar pomeni korpus za vezbanje in za ramentitev, ki ga je sestavilo no veljavno poljskega korpusa (Andersovega) s pomočjo angleških vojaških oblasti.

Genovska izdaja "Unità" razključuje glede na De Gasperijevo potovanje v Ameriko svoj uvodnik takele:

"Samo na eno stvar bi radi opozorili, in sicer, naj v Washingtonu ne pozabi da bi moral biti prvenstven cilj naše zunanje politike obramba naše neodvisnosti in naj ne popusti skušnjavi, da bi prodal našo neodvisnost za kromčik leke."

Pred posebnim poročnim sodiščem v Bologni sta bila oprosta na vrhovni komandant republikanske nacionalne vojske (Mus-solinitve republike Salò) general Ivan Doro in polkovnik Roberto Morelli obtožena kolaboracionizma z nemškimi okupatorji: prvi je kot predsednik države kot sodnik vsebnosti republikanske vojske s sošča obsodil na smrt 8 partizanov.

Grčija

Po pisanju nekega angleškega lista so na tiskovni konferenci v Londonu postavili britanskemu nredstavniku več vprašanj o položaju v Grčiji.

Neki novinar je postavil naslednje vprašanje: »Ali ne sledi iz vsega tega, da so vsa orška rešanja rešujejo v Londonu?«

Ko je na to vprašanje britanski predstavnik pritrdil, je isti novinar vprašal:

»Ali mi lahko navedete še en edini primer da bi se natveznejša vprašanja neke države reševala v prestolnici druge države?«

Borba, 8. jan. 47.

Palestina

Diplomatski dopisnik "Daily Telegrapha" piše o Palestini: »Kazenske ukrepe bi gneteli proti vsem vsem in naselbinam, odkoder so izšli napadi na britanske sile. Vsi židovski emigranti, ki so brez dovoljenja v Palestini, bodo takoj internirani, bodisi na Cipru ali na nekem novem taborišču, katerega bodo ustanovili v Keniti (Afrika).

Glas zaveznikov, 7. I. 47.

Malta

Kot javlja "Associated Press" so bile na Malti demonstracije, ki so se spremenile v prave nered. Demonstracije so privedli pristajški delavci, ki so zahtevali zvišanje plač. Pri demonstracijah je bilo ranjenih več uradnikov katerih avtomobile so zmetali v morje.

katerih razmišljati!

Španija

Samo v novembru in decembru 1946. je bilo v Španiji aretiranih preko 4 tisoč oseb, 7 smrtnih obsodb in 48 političnih umorov. To je tragična posledica Francovega režima.

Perzija

BBC poroča iz Teherana, da je bilo obsojenih na smrt 23 častnikov, ker so služili demokraciji. Vojški ljudske republike Azerbejdžan.

Bivšega ministra za promet v Ljudski republiki Azerbejdžan, generala Kabiri-ja, ki so ga aretirali v Tabrizu Sultanekove oblasti so obesili.

General Kabiri je pred smrtjo zaklical: »Živela svoboda Iran! Smrt tlačiteljem Azerbejdžana!«

Unita, 9. jan.

Indija

Agencija France Press javlja, da je bila na kongresu indijskih dijakov sprejeta resolucija, v kateri se poziva vsi Indijci na enotno borbo proti britanskemu imperializmu.

Brazilijska

Brazilske list »El debate« pše v komentarju na politiko ZDA: »Ameriške obzore je nemovno zatemnila slika mrs. Bradena, pomočnika ministra zunanjih zadev ZDA za vprašanja latinske Amerike, ki bo simbol nesreče ameriškega kontinenta.

Bradene viti b' nad državami latinske Amerike, kakor da bi bile otroci pod njegovim varstvom.

Z. D. A.

Associated Press javlja, da sta republikanska člana ameriškega kongresa Lavrence Bram in Thomas Jenkins izjavila, da bo novi kongres podvil proti komunizmu, vendar ne proti stari kongresu. Istočasno je pojava anti-komunistična politika same vlade.

Glas Istre, 5. I.

La Guardia, bivši generalni direktor UNRRA-a je v svojem govoru o pripravi na volitve na Poljskem dejal: »Diplomatski predstavnik v Poljski se vmešaval v stvari, ki se niti ne tičejo. Vedno sem novorj da bi bilo bolje če bi se posvetili zanimali za interese svojih lastnih držav namesto da bi se vmešavali v notranjo politiko države, kateri so dodeljeni.«

Poročilo ameriških zračnih sil ob zaključku leta 1946. pravi, da so imele zračne sile izredno bogato leto kar se tiče novih raziskav ter novega razvoja na polju vojaškega letalstva. Izrazile so upanje za še večji razvoj v letu 1947.

B'stveno v razvoju preteklega leta je dejstvo, da so letala na reaktivski pogon, ki so bila še novost postala preizkušena letalska sila ter nastanek 10.000 novih superbombnikov.

Visek v preteklem letu je bilo poročilo, da je prvo letalo ameriških vojaških sil na raketni pogon X uspešno izšlo 19 minutni polet. To letalo, ki leti z največjo hitrostjo 2720 km na uro in višini 24 tisoč metrov, je trenutno leteči raziskovalni laboratorij.

PO DOMAČI ZEMLJI

Nova odkritja orožja pri italijanskih nacionalistih

V Pulju v ulici Alpi Giulie so otroci pri igranju odkrili v nekem hlevu pod slamo skrito orožje. O tem so takoj obvestili sosedo in sicer Marija Lancia ter Miljavca. Vojaška policija, katero sta ta dva poklicala je našla pet lahkih strojnica znanke „Breda“ in večjo količino nabojev.

Takoj po odkritju je policija aretirala oskrbnika hiše in lastnika 59 let starega Pozzija. Preiskava se nadaljuje.

Zanimivo je, da je aretirani Pozzi znan kot italijanski šovinist, še bolj zanimivo pa, da je orožje iste znanke kot orožje, ki ga je policija našla v Trstu in Tržiču. Malo je verjetno, da bi pet strojnica služilo za „obrambo“ ali celo za „telesno obrambo“, prav posebno pa še, ker se je to našlo v Pulju odkoder bi Pozzi lahko mirno odšel v Italijo, saj mu potne stroške celo plačajo.

Toda pri vsem tem se antifašisti izprašujejo.

Iz Jugoslavije

V Zagrebu se je končal proces proti skupini vojnih zločincev, ki so kot vodilne osebe v ustaškem pokretu vršili zločinstva nad hrvaškimi demokratičnimi množicami za časa tako imenovane »Nezavisne hrvaške države«. Na zatožni klopi so bili Ivan Kirin, bivši komandant Paveljeve telesne straže, Božidar Cerovski, bivši funkcionar ustaške policije v Zagrebu, Blaž Lovković, opolnomočen

v Domju

Obveščamo vsa prosvetna društva okraja Milje-Dolina, da bo v nedeljo 19. t. m. ob 9 uri dopoldne prosvetna konferenca v Domju.

Na to konferenco so vabljene celokupni odbori prosvetnih društev in načelniki odsekov, kakor tudi učitelji. Priporočamo točnost in udeležbo.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

BRALNI VEČERI ZA PROSVETNA DRUŠTVA

Z današnjim dnevom začenjamo novo rubriko, namenjeno bralnim krožkom naših prosvetnih društev. Priobčevali bomo odlomke iz povesti in romanov najboljših slovenskih pisateljev.

Prva klasična povest v slovenski književnosti je Levstikov »Martin Krpan«, ki je izšel leta 1858. Levstik je v tem delu pokazal slovenskim pisateljem, kako je treba pisati v narodnem duhu. Martin Krpan je postal simbol slovenskega delovnega ljudstva,

Fran Levstik

MARTIN KRPAN

Ko pridejo v cesarsko poslopje vsi knezi, vojskovodje in vsa prva gospoda s Krpanom, spregovorijo najprvo sam cesar in pravi: »Zdaj si pa le izberi! Dam ti, kar želiš, ker si zmogel tolikega sovražnika in otel deželo in mesto velike nadloge in nesreče. Nimam take stvari v cesarstvu, da bi dejal: ne dam ti je, če jo hočeš; celo Jerico, moje edino hčer, imaš na ponudbo, ako nisi še oženjen.«

»Oženjen sem bil, pa nisem več,« odgovori Krpan; »rajnica je umrla, druge pa nisem iskal. Sam ne vem, kako bi vendar, da bi ne bilo meni napak Bogu in dobrim ljudem pa vseč Vašega dekleta sem že videl. Če je tudi še tako pametna, kakor je lepa, potlej naj se le skrije moja babnica pred njo v vseh rečeh. Dobrote res da je navedena, tistega ne bom dejal, ker je od bogate hiše doma; pa saj na Vrhu pri Sveti Trojici spet nismo zgolj berači; pri nas tudi skozi vse leto visi kaj prekajenega na raznju. Samo to ne vem, kako bo. — Nesla sva bila z Marjeto v oprtnih kočah enkrat grozde v Trst. Nazaj gredé mi je bila pa ona zbolela na potu. Tako se mi je sitno zdelo, da vam ne morem povedati. Rajši bi bil imel, da bi se mi bili utrgali v cerkvi naramnici obé knalu, takrat ko bi ravno bil sveče prižgal. Ni bilo drugače: naložil sem jo v oprtni koč, koš pa na pleči ter sem koračil mastito z njo. Izhajal bi že bil; saj Mrečka je bila tako majhna kakor deklina tri-najstih let — pa jih je nadloga vendar imela že trideset, ko sva se jemala — težka tedaj

jejo odkod in zakaj je to orožje prispelo v Pulj? Orožje, ki je istega izvora kakor je bilo najdeno orožje v Trstu, Tržiču in drugje. Prispelo je iz italijanske tovarne na ozemlje, ki ne spada več pod Italijo in ki je kontrolirano in upravljano od angloameriških vojnih sil. Kdo nosi odgovornost za to?

Nedavno je italijanski minister in voditelj demokratičnih italijanskih množic Scocimaro opozoril italijansko javnost na nevarnost in škodljive posledice, ki jih povzročajo skupne šovinistov na vzhodni meji Italije, da bi motili normalne odnose ali celo prijateljske odnose s sosedno državo Jugoslavijo. Ravno ta teritorij pa začasno upravlja angloamerikanska vojaška uprava in ona bi bila dolžna onemogočiti delovanje šovinističnih neofašističnih skupin. Vse dosedanje izkušnje pa so pokazale, da niso v zaščito ljudstva naredili ničesar, da bi preprečili delovanje neofašističnih skupin.

minister NDH v Bratislavi in Zdenko Blaž Kovič, vodja hrvaške ustaške vseučiliške mladine.

Omenjeni zločinci so bili obsojeni na smrt.

Z agrarno reformo je v FLRJ bilo po naj-novejših poročilih razdeljenih med 311909 siromskih družin 808626 hektarjev obdelane zemlje, ki je bila prej last razne domače in tuje zemljiške gospode.

Minister financ FLRJ je izdal nalog, potegniti iz prometa vse 1000 dinarske bankovce, ki jih je Jugoslovanska narodna banka izdala in zamenjati z novimi bankovi. Ta ukrep je bil potreben zaradi zaščite domače valute, kajti oblasti so ugotovile, da je bilo v prometu večje število ponarejenih bankovcev, ki so jih inozemski agenti vtihotapili preko meje, da bi s tem škodovali jugoslovanski valuti odnosno gospodarstvu.

Ustavniški odbor Ljudske skupščine Slovenije je odobril Načrt ustave Ljudske republike Slovenije.

ki je vedno delalo za tuje koristi, samo pa ni imelo od tega nič. Bilo je marljivo in delavno, vztrajno in krepko kakor Martin Krpan. Tuji gospodarji, graščaki in cesarji, graščakinje in cesarice, so rabili slovensko pomoč, živeli so od dela slovenskega ljudstva, a zanj se niso brigali. Ljudstvo je životalo, a ostalo je krepko, zdravo in čvrsto — gospoda pa je propadla. Ostal je Martin Krpan na svoji zemlji sam svoj gospodar in začel je odločati o svoji usodi.

ni bila; ali kamor sem prišel, povsod so me vprašali, kakšno kramo prodajam. To je presneto slaba krama, babo po svetu prenašati! In ko bi se zdaj na cesti nama spet kaj takega nakretilo, vaši hčeri in pa meni. Od tukaj do Vrha se pot vleče kakor kurja čeva. Koša revež nimam, kobilica ima pa samo eno sedlo! Pa bi tudi ne bilo čudo, ko bi zbolela; saj vemo vsi, da take mehkoote niso vajene od petih zjutraj do osmih zvečer cika coka, cika coka s konjem. Če se to prav do dobrega vse premissli, menda bo najbolje, da vam ostane cesarična, meni pa vdovstvo, čeravno prav za prav dosti ne maram zanje, ali kar Bog da, tega se človek ne sme braniti.«

Cesarica pa še zdaj ni bila pozabila košate lipe nad kamnito mizo na vrtu; zato je tudi ni bilo zraven, poslušala pa je za vrati, kakor imajo ženske navado, ki bi rade vse izvedele. Ko sliši, da cesar ponuja Krpanu svojo hčer v zakon, pride tudi ona in pravi: »Ne boš je imel, ne! Lipo si mi izpridil; hčere ti pa ne dam! Ljubeznivi moj mož, menda da ti je kri v glavo zavrela — ne morem ti dobrega reči — da govoriš take besede, ki sam dobro veš, da so prazne ena in druga. Pa tudi vas naj bo sram, vas, gospodje! Grdo je takó, da se mora kmet za vas bojevati! Se dandanes bi lipa stala, pa tudi velikan več ne imel glave, ko bi vi kaj veljali. Pa saj vem; kar so se obabili moške, je vsaka baba neumna, katera se omoži! Res je, Krpan, otel si cesarstvo in

tudi Dunaj si otel; zato boš pa dobil vina sod, ki drži petdeset malih veder, potem sto in pet pogač, dvajset jancev; in pa osem in štirideset krač ti bomo dali. Dobro me poslušaj! To moraš pa vse domov na Kranjsko spraviti, ako hočeš. Prodati pa ne smeš cepera, ne tukaj ne na potu. Kadar boš na Vrhu pri Sveti Trojici, potlej pa stori, kakor se ti zdi. In ker zdaj nimamo tukaj nobenega Brdavskega, menda ne bo napak, če osedlaš imenitno svojo kozico, ki praviš, da je kobilica, pa greš lepo počasi proti Vrhu. Pozdravi mi tamkaj vse Vrhovščake, posebno pa mater županjo!«

Cesarica je to izgovorila pa je šla precej spet v svoje hrame. Vseh gospodov je bilo jako sram. Kaj bi jih pa tudi ne bilo? Prebito jih je obrenkala; prav kakor takim gre! Krpan se je pa držal, da je bil skoraj hudemu vremenu podoben. Kakor bi se za Mokrcem bliskalo, tako je streljal z očmi izpod srdečega čela; obrvi so mu na srčele ko dve meli. Da te treni, kako je bilo vsem okoli njega čudno pri srcu! Še cesar je plaho od strani gledal, cesar! Pa vendar, ker sta bila vedno velika prijatelja, zato se počasi predrzne in mu reče: »Krpane, le ti molči; midva bova že naredila, da bo prav!«

Krpan ga pa nič ne posluša, temveč zadene si na desno ramo kij, na levo mesarico, stopi k durim in reče: »Vesta kaj? Bog vas obvaruj! Pa nikar ne zamerite!«

Na te besede prime za kljuko, pa kakor da bi hotel iti.

Cesar potee za njim: »Čakaj no! Daj si dopovedati! Bog nas varuj; saj menda nisi voda!«

Krpan odgovori: »Koga? Menite, da nisem že zadosti slišal, ka-li? Meni bi gotovo segla brada že noter do pasa, ali pa še delj, ko bi se ne očedil vsak teden dvakrat; pa bo kdo pometal z menoj? Kdo je pome poslal kočijo in štiri konje? Vi ali jaz? Dunaja ni bilo meni treba, mene pa Dunaju! Zdaj

LJUDSKA ZALOŽBA V TRSTU,

naznanja, da ima v zalgo naslednje novosti.

Ljudski koledar	Lir. 115.—
Glasilo K.P.J. »Komunist«	Lir. 60.—
VKP (b) žepna izdaja	Lir. 340.—
v platnu	Lir. 550.—
usnjen	Lir. 110.—
broširan	Lir. 110.—

dobite pri Ljudski Založbi v Trstu in okrajnih kolporterjih ter pri Podružnici Ljudske Založbe v Gorici.

se pa takisto dela z menoj? In pa še zavoljo mesa in vina moram očitke požirati? Za nekatere matere sem jedel kruh, črnege in belege; nekaterega očeta vino sem pil; ali nikjer, tudi pri vas nisem in ne bom dobil take postrežbe, kakršna je v Razdrtem pri Klinčarju. Ni grjeja na tem svetu kakor to, če se kaj dá, potlej pa očita! Kdor noče dati, pa naj ima sam! Pa tudi, kdo bi mislil, da lipove pravde še zdaj ni krajja ne konca? Ali je tisto drevesce vaš bog ali kaj? Tak les raste za vsakim grmom. Krpana pa ni za vsakim voglom, še na vsakem cesarskem dvoru ne, hvalo Bogu! Darove pa spet dajete, da človek ne more do njih; to je ravno, kakor bi mački miš na rep privezal, da se potlej vrti sama okrog sebe, doseči je pa vendar ne more. Petdeset malih veder vina, pet in sto pogač, dvajset jancev in pa osem in štirideset krač; tako blago res ni siromak; ali kaj pomaga! Prodati ne smem; z Dunaja na Vrhu pa tudi ne kaže prenašati! Pa jaz bom drugo naredil, kakor se nikomur ne zdi! Deske si bom znesel na dvorišče, in ako jih bo premalo, potlej bo pa drevje zapelo. Vse bom posekal, kar mi bo prišlo pod sekuro, bodi si lipa ali pa lipec, hudolesovina ali dobroletovina, nad kamnito ali nad leseno mizo; pa bom postavil sredi dvorišča kolibo in tako dolgo bom ležal, dokler bo sod moker, pa dokler bom imel kaj prigrizniti. Ampak to vam pravim: samo še enkrat naj pride Brdavs na Dunaj, potlej pa zopet pošljite pome kočijo in sluzabnika, ali pa še celo svojo hčer, ki ne maram zanj malo in dosti ne; pa bomo vi, deli, kaj boste pripeljali z Vrha Svete Trojice! Ako bo Krpan, mesa in kosti gotovo ne bo imel; amok iz ovsene slame si ga boste morali natlačiti; pa se ga ne bodo še vrabci dolgo bali, nikar že velikani! Misli! sem iti brez besedice govorjenja. Ker ste me pa sami ustavili, ne bodite hudi, če sem vam katero grenko povedal; saj menda veste, kako je dejal rajnik Jernejko na Golem: »Ali ga bom s pogačo pital, kadar se s kom kregam! Kar ga bolj ujezi, to mu zabelim.« Zdaj pa le zdravi ostanite!«

(Nadaljevanje prihodnje)

M: Ooo, taku je lepu, Vane, da se muoš beseda...! Zdrave!

V: Zmijern bijeu jest, Miče! Budej!

M: Le naprej, Vane! Samo stuope, je frišno...

V: Aaa, denes nej hudga... Čake, da malo paghijeden, kaku jemeš pa vrte. Tude, kakuše držiš? Hakrament! Kašen lep petelin?! Vidga na, nanka ranek Duče se ni držo taku...

M: Malo več se buo držo... Buo šou hmalen u kozicoa!

V: Zakaj?! Ni škuoda takuoa lepuoa žvuo ubet? Jen se uod duabre suorte je.

M: A, ne parajten... Zatu, ke tje dnijeve buo pršlo z Amerike u Trst stu jaje za pdlužet... Pravejuoa, da bojuoa špečjal, jen da jeh bojuoa Leate prtile za šenk usen, ke se pečajuoa ses kakušme...

V: Ma, bejže! Kaj res? Be sijeh tude jest prvido... Ben ke jeice uod jeica ni duaste... Ma vre ke suo, praveš, merikane... Ja, se rijeko menda samo stu, ne buo premalo, Miče? Se če buo kešen klapuater?

M: Ni straha, Vane! Miš, da be dale u cajenge jen se pa radije pavele, če nijebe bla ruoba duobra jen segurna... Pej kašne špeže, Vane! Z roplanen jeh bojuoa špediral z Novajorka naraunest u Trst.

V: Tu muore bet res neke pasijebnega, Miče!

M: Čudnega, ne pasijebnega, Vane! Ses stu jaje, se buo, Vane, zvalilo stu peščijet... Zatu, ne buo treba ne kluko, ne petelina... Kedr bojuoa pej, pitke, prenijesle, buo trko jaje, Vane, da jeh bojuoa trještine, leliko se Frlanen pašilale; na Kras jen se guar u „Titinjuoa“.

V: Zdej, zastuopen, zakaj bš petelina stravo... Je škuoda da jej, če uduobes res tu čudo merikansko...

M: Ja, jest se truosten... Ma, Buh pamage, Vane... Bejžmuoa u hišuo! Kaj bš uoneh zmrazvo!

V: Nej buo no... Hamuoa nutr... Oo; ma jemeš fejst ljeite... Je prou lepu, no!

M: Eh, taku je, Vane, kr kamr man-kajuoa trje kantuone...

V: Ja, no! Kaj se čiješ pamagt?

M: Neč, zdej!... Ma sijede, Vane, na! Se bomuoa kej pamenle... Bš spije an gležek! Se bš malo uogreu!

V: Čake, Miče, glih ke smuo pr bečerine... Znaš krko jeh je spije, na dan Nougaleta u Dutoleh, ta kruota, za ne me bulšga riječ, ta, fnt uod Laha z Merč?... — Štirjerenostijerdesijet — Miče, taku, de suo ga kume žiuga nrdile...!

M: Pestin, da upuoče, Vane! Buh me čreva firdame!... Ma kaj še, de be se hudič samo napijeu... Nej se udeši magare! Ma ke se te puale še kozijuoa, Vane, jen dijerejuoa na use grlo: Mi smuo tu, mi smuo uno... Živjo ta, živjo une... Take, da me je sram jeme-navt...!

V: Prou praveš, Miče! Ga ni gršga, ku de se te zlude napije ku krava... jen, da še zečne uganjet komedije, z uostarije na ceste, u trivaje jen kamrsebuode... Taku, de se naša gspuoda jen Leate za njime pasmehavajuoa je škola-ukazavt...!

M: Tu viš, Vane, be naše ljudstvo moglo zastuoper jen se dijen ambt u glavuo, da je grdu jen škodljivo... Da mi tega ne smenuoa delat...! Pasijebno ne pred fareštne!

V: Jen znaš, kaj te naše muože riječjuoa? „Kaj suo Angležer mrvet bulše ku mi?“

M: Za pet menda ne, Vane! Ma je ana druga stvar, Vane... Je, ke nijien se ne zamijere!

V: Ne, ne! Se čeu, kaj suo uganjale zdej za prazneke?

M: Tude vido sen, Vane! Ma uane suo gspude, uane leliko uganjajuoa use! Nijien se laške gspije še smekajuoa: Ke kokoli! Ke moškardini! Ze anke bravi, šti ragaci merikani...!

V: Našen pej: Stračijoni...! Zatu ke suo ble reve rastrgane, uošive jen buoase... Ma nisuo premisne, da suo ble tude pa tri, šijere leta u lhibe... Jen prou zel nijeh, pej!

M: Kaj tisto! Ma kaj be blo, Vane, če bijeh naše taku pestile: pres lūče, pres uade, pres drvi, pres zaslūška jen ses takuoa strešnuoa draginjuoa...? Ma šikome jeh držijuo na špage Leate, je use — bel e bon!!!! Bašta ke no venji kuejaltri...

Medtem ko vzdolž Mekonga

gorijo vasi, so
zidovi v

Viet-Namu

polni napisov
proti
kolonialnim
tlačiteljem

O, bedna Leclerc in Argenlieu! Izdala sta svobodno Francijo.
Ukazala sta streljati na branilce svobode.

General Leclerc, komandant francoskih okupacijskih čet v Indokini, v razgovoru s Ho-Chi-Minhom, predsednikom vietnamske republike, ko je bil na obisku v Franciji.

Ho-Chi-Minh poklanja neki Francozi-nji šopek rož. Ho-Chi-Minh je zelo simpatičen in inteligenčen in ni tak kot ga slika reakcionarni tisk.

Ho-Chi-Minh v avionu, ko se vrača s konference v Franciji zopet v svojo domovino. Francoski reakcionarji so potem prekršili sporazum.

V: Nej, nej! Buo ben hudič pruoavo! Nej pritisne še namalo!... Ma, nijebe Miče, malo naven radijo? Be ambt tude jest čeu s prve ruake kaj je kej nouga...!?

M: Če nemš viječe žijelije... Ma, pij Vane! Jen prgrizne malo!

V: Kaj res, Miče, da ta slavenske radijo u Trste ne vela neč...?

M: Čiješ riječ: une ke ga rihtajuoa, Vane... No, tu je viš prou — Radio Trst!... Čijez dan je neke, zviječer pej...

V: Ni vredno, sijeden naglouneh greho...! Ma tu ni, Miče, paduobno nobijene stvre... Sej te muore reznijest glavuo... tu pisknje jen žvižgnje...! Dej no dej, uobrne al zijepre, te pruosent!

M: Ma ni samo tu, Vane...! Je ta, ke daje poročila, prou strpijen uca, seh!... Tista kmetijska predavanja suo taka, ku de bijeh mele za paslušet Kana-deže, ne Krašouce... Pej tūde, plehke suo jen nečaste, kšen buoat, da jeh ni muac poslušet... edino le, vela je, kedr suo tje uod gledališča nagsa, al prej da zapuajajuoa pa naše...! Ja, jen tu,

Vane, da se vndr ankret s Trsta, magare slabo, čuje, naša slavenska beseda pa svele...

V: Menda druge koriste ni s ten cviležen, Miče, Ja, čij, je menda nazaj pršo u Trst nekšen komesijuoa...?

M: Tje suo, Vane, prše, za urijedet u Trste gospadarstvo, taku, da buo ta nova držouce lhko ževela...

V: Pa kuaga tu huodejuoa, kr sijeleh urdijuoa kr čijejuoa same...

M: Ni taku, Vane! Naše jen bojuoa tūde kej pavele... Taku, da ne bojuoa (Nadaljevanje na 10. strani)

Nove naloge jugoslovanskih graditeljev

Jugoslovanska mladina se mrzlično pripravlja na izpolnitev velike obveznosti, ki jo je prevzela za letošnje leto; pripravlja se na gradnjo normalnotirne proge Samac-Sarajevo. V Brčkem in Zavidovičih že obiskuje 1200 mladincev in mladink štirimesečne strokovne tečaje, da se usposobijo za vodstvo strokovnih del na progi. Lani so se morali mladinci strokovno usposabljanje kar med delom, zato so strokovni tečaji trajali le 10 do 14 dni. Za nove velike naloge v letošnjem letu se bo torej mladina temeljito pripravila.

Ne samo po svoji dolžini, temveč tudi po obsegu predvidenih del bo gradnja proge Samac-Sarajevo zahtevala še mnogo večje napore, kakor jih je zahtevala gradnja proge Brčko-Banovići. Prvotni načrt, zgraditi podaljšek mladinske proge od Banovičev do Sarajeva, je bil opuščen, ker bo mnogo boljše ustrezalo namenu, če se zgradi nova proga vzdolž Bosne od Samca do Sarajeva. Proga Brčko-Banovići s tem seveda ne bo izgubila svojega pomena, kajti prej ali slej bo treba zgraditi tudi podaljšek od Banovičev do Zavidovičev, da bo veliki banoviški premogovni bazen dobil tudi zvezo z jugom. Toda v sedanjem trenutku je važnejša naloga, povezati rudarsko industrijski bazen Zenica-Vareš z normalnotirno progo naravnost proti severu.

Od izgraditve težke železarske proge je v veliki meri odvisna industrializacija države. To je poleg elektrifikacije najvažnejša naloga petletnega gospodarskega načrta. Srednja Bosna ima vse pogoje za razvoj težke industrije. Tu je na razpolago železna ruda (zlasti pri Varešu, kjer imamo plavže in tovarne litoželeznih izdelkov), na razpolago je premog (Banovići, Zenica, Kakanj, Breza), na razpolago pa so tudi druge važne kovinske rude. Mangan, ki je potreben železarni v Zenici za oplemenjevanje jekla, lahko pridobivamo iz rudnika Čevljanovići južno od Vareša. Krom, ki služi kot dodatek za obdelovanje najboljšega jekla kakor tudi nerjavetnega jekla, lahko pridobivamo iz rudnika Duboštica, severno od Vareša. Na razpolago imamo ležišča bakrene rude v področju Gornjega Vakufa (zaradno od Zenice), velike rudnike svine v Srebrenici ob Drini, rudnike pirita in žvepla pri Fojni, kjer so tudi bogata ležišča antimonove rude. Na razpolago pa je končno tudi magnezit (pri Žepču je naš najstarejši rudnik magnezita), ki ga potrebuje železarska industrija kot ognjestalni material. Oskotirna železnica Brod-Sarajevo že danes ne zmora prometa, kaj šele, če se razvije težka industrija. Zato je nujno potrebna gradnja nove normalnotirne proge.

Proga Samac-Sarajevo bo dolga 237 km. Do Samca že vodi normalnotirna zveza, ki se pri postaji Strizivojna-Vrhopolje odcepi od glavne proge Beo-

grad-Zagreb. Pri Samcu bo treba zgraditi 800 m dolg most čez Savo. Od Samca sledi proga dolini Bosne. Na odseku od Dobroja do Sarajeva se bo nova normalnotirna proga le na nekaterih mestih lahko naslonila na obstoječo oskotirno progo, ker ima oskotirna proga preostre ovinkove. Trasa za normalnotirno progo je speljana tako, da so polmeri pri krivinah mnogo večji. Zato bo treba zgraditi tudi štiri velike mostove preko Bosne. Predvsem pa bo treba pri Vranduku poleg že obstoječega predora za oskotirno progo zgraditi nov

1700 m. dolg predor. Ta predor bo poleg mostu čez Savo največji tehnični objekt na vsej progi. Skupna dolžina vseh predorov pa bo znašala preko 2000 metrov.

Ker se bodo dela pričela že 1. aprila, so v teku dalekosežne priprave. Zlasti bo treba poskrbeti za obsežno mehanizacijo dela, da bo mladina lahko zmogla ogromno nalogo, ki si jo je nadela za letošnje leto. Z gradnjo proge Samac-Sarajevo si bo mladina priborila novo, večjo zmagajočo napredno državo in za srečo vseh jugoslovanskih narodov.

Svinjska kuga

Ker je ta bolezen že nekaj let razsajala po naših krajih in povzročila našim kmetovalcem ogromno škodo, hočemo o njej spregovoriti nekaj besed.

Svinjsko kugo povzroča kužilo ali virus, zato se imenuje tudi virusna bolezen, ki je za prašiče jako škodljiva in lahko nalezljiva. Inkubacijska doba od okužbe do prvih znakov bolezni traja 4 do 18 dni. Prvi znak bolezni je pomanjkanje apetita, hrana jim ne diši, najraje imajo tekočo hrano ali pa celo samo vodo. Po 3-4 dneh prestanejo jesti popolnoma in telesna toplota se jim poviša na 41°C in tudi na več; držijo se žalostno ter z upognjenim hrbtom in povešeno glavo stojijo ob polnem koraku. Često tudi povračajo — bruhaajo in imajo vnete očesne vezice. V začetku imajo trdo in zapečeno blato, nato vrstovi driska, ki zelo smrdi. Po telesu, posebno po trebuhu, na koži se pojavijo krvavitve in smrt nastopi navadno med 4-7 dnevom. Ni pa vedno

tako. Včasih nastopi smrt zelo hitro, včasih pa postane bolezen kronična in se vleče dolge tedne. Umrlivost pri boljših pasmah je 80-90%, primitivnejše pasme so bolj odporne in je njih umrlivost komaj 50%.

Za razlikovanje kuge od rdečice moramo omeniti, da obole svinje za rdečico jako hitro, od enega obroka hrane do drugega in da temperatura hitro poskoči celo do 42°C. Med tem ko se pri kugi razvija bolezen nekaj dni in temperatura nikdar ne doseže 42°C.

Da obvarujemo svinje okuženja je glavno sredstvo cepivo. Cepivo deluje proti rdečici tudi pri bolnih svinjah, pri kugi pa ne tako zanesljivo. Zdrave svinje pa bomo s cepivom vedno obvarovali pred obolenjem. Takoj ko opazimo, da pri svinjah nekaj ni v redu, pokličimo veterinarja in zdrave svinje takoj cepimo.

Meso zaklanih okuženih svinj je treba dobro prekuhati ali prepeči. Z mesom se kuga najlaže

Danes bom prikazal samo splošen pregled položaja našega kmetijstva in tistih perečih vprašanj, ki jih bo treba v dogledni dobi rešiti.

Bežen izlet po pokrajini in razgovor z domačini ti kmalu poda jasno sliko stvarnega položaja. Koperščina je znana po svojih zgodnjih stročnicah: po grahu in fižolu ter po zgodnjem krompirju, rajčicah in sadju (češnje, breskve, hruške, glive, smokve) ter vinu. V prejšnji dobi je tudi oljka bila važna, toda po hudi zimi v letu 1929, so vse oljke pomrzle in od tedaj si niso več opomogle.

Živinoreja je slabo razvita, ker manjkajo za to pogoji. Predvsem ni krme.

V Koperščini je zelo razvita uporaba umetnega gnojila, kajti kjer ni dovolj živine, ni niti gnoja.

Važno je pa tudi vprašanje vode. Koperščina močno občuti sušo, kakor vsa Istra. Gozdov je zelo malo in tudi ni videti možnosti, da bi jih vzgojili. Kolikor je gozda, ga sestavljajo mlada drevesa, ki jih slabo goje in zgozdaj sekajo. Ni čuda, kuriti je treba vsak dan, goriva pa od nikoder.

Za uspešno poljedelstvo, vinogradništvo in vrtinarstvo je potreben živalski gnoj, za gnoj živina, a za živino krma in stelja. Zato bo potrebno zasaditi ali zasejati gotove predele zemlje s krmili, kakor z deteljo, peso, graščico itd., ter izboljšati travnike in pašnike, ki so precej zanemarjeni. Poskrbeti bo treba za nasade, ki bodo dajali zemljo in rastline pred žgočim poletnim soncem. Tako bo bolj uspevala sečna krma, kar bo koristno za razvoj živine.

Pri novih nasadih pa bo treba paziti predvsem, da bodo odgovalni podnebju in da jih bomo koristno izrabljali. Ne mislim samo na nasade žitnega sadnega drevja, marveč predvsem na ono drevje, ki bo pripomoglo k izboljšanju klimatskih vplivov.

Mogoče bi se dalo krležavo hrastčevje nadomestiti s pitanimi kostanjem, akacijami, lipo itd., ki hitreje raste in nudi poleg lesa tudi druge koristi.

Za stročnice, posebno zgodnje, zgodnji krompir, rajčice in sadje

bo potrebno organizirati prodajo tako, da ne bodo ti pridelki prihajali pod vpliv tuje konkurence.

Tipizacija vina v Koperščini bi prinesla domačinom ogromne koristi. Ta bi se morala izvesti po združni kleti in vinogradniki bi se morali zavedati njene važnosti za svoj dobrobit.

Kokošjereja je precej razvita, toda brez smotra. Podobno je s prašičjerejo.

Naravno, da na tem majem ozemlju ne bomo gojili plemenite živine in vzdrževali plemenitih postaje, ker je to predrago, vendar pa bomo organizirano uvažali plemenjake, tako da bomo v vsej pokrajini imeli odgovarjajoči tip živine.

V Koperščini najdemo tudi čebelarje s precejšnjim številom panjev. Tudi za pašo teh živali bi bilo treba poskrbeti in zato naj bi novi nasadi odgovarjali tudi tej potrebi.

Naš kmet v Koperščini na pred pogled ni videti bistre, v bistvu pa je. Samo nezaupljiv je in vzgoje mu manjka. Med vsemi Slovenci so imeli edinole Benški Slovenci manj prilike za vzgojo kot Koperčani. Stoletja je koperska gospoda, kakor tudi ona v Izoli, Piranu in Metliki, ovirala vsak kulturni razvoj v teh krajih.

Agrarna reforma, ki se je izvršila v teh krajih, bo tudi prinesla svoj delež k izboljšanju, ne samo gospodarskega, ampak tudi socialnega in kulturnega položaja.

Stanko Črkić

Zakaj vino izhlapeva?

Kot vsaka tekočina, tako izhlapeva tudi vino. Izhlapevanje vina ni vedno in povsod enako. Mlada vina bolj izhlapevajo kot stara, v toplih krajih bolj kot v hladnih, več v majhnih sodih kot v velikih. Vina, ki imajo več alkohola bolj izhlapevajo, kakor ona z manjšim % alkohola. Prav tako vplivajo na izhlapevanje suha ali vlažna klet, tanke ali debele doge, kakor tudi njih kakovost in ali je sod dobro zamašen ali ne ter kakšne oblike je. Iz ovalnih sodov vino bolj hlapi kot iz okroglih. Važno je pri tem tudi postopanje z vinom.

Kljub temu da vino bolj izhlapeva iz lesenih sodov kot iz cementnih, je boljše shranjevanje vina v lesenih sodih, ker les upušča zrak, ki je potreben za proces, ki se vrši v vinu. Pustitev zraka v sod pa je tudi škodljiv. Z izhlapevanjem vina nastane v sodu prazen prostor, ki se napolni z zrakom in ogljikovim dioksidom CO₂. V tem primeru nastanejo pogoji za nastop mikroorganizmov, ki povzročajo vinske bolezni, cikavost in berso.

Količina izhlapelega vina gre od 1,5% do 3,5% in celo 5%. To pomeni 1 in pol litra do 3 in pol litra izhlapevanja na 100 litrov. Da preprečimo škodljive učinke, dolivamo vino najprej vsak dan, nato vsak drugi tretji in pozneje četrti dan. Po glavnem vrenju pa na 8. 14 dni in končno 3-4 tedne. Seveda je to prilivanje odvisno od raznih okoliščin, vrste, podnebja itd.

Pri starejših vinih se pa doliva mesečno enkrat ali dvakrat. Ako pa je nevarnost, da se vino zbledi.

Čevlje in sandale

po najugodnejših cenah pri „TREVISAN“

TRST — ULICA G. VASARI 78

PAVLE KUNAVER

raziskovalcu Claveringu odkriti 12 Eskimov, ki pa so prestrašeni zbežali in nihče jih ni več videl. Nihče tudi ni more povedati, kaj se je zgodilo s prebivalstvom na vzhodni obali. Morda je rod izumrl pred nekaj sto leti zaradi kakke kužne bolezni ali pa se je podnebež za nekoliko let tako spremenil, da se tedaj niso otajali zalivi in so se živali umaknile drugam. Zanimivo je, da je od tedaj iz onih krajev izginil severni jelen, ki ga je bilo nekoč mnogo, kakor pričajo številni rogovi v bližini človeških bivaljšč. Vsega drugega pa je danes tam v izobilju, posebno tunjinev, mrožev in narvalov. Poleg tega oživlja samotno mnogo be-

Ljubljansko kulturno pismo

Decembrske kulturne prireditve in dogodki v slovenski prestolnici kažejo, da se kulturno življenje počasi, a vedno bolj razvija; približujemo se višku sezone, ki običajno nastopi koncem januarja. Na prvi pogled se morda zdi, da kulturno življenje ni doseglo predvojne stopnje razgibanosti in pestrosti; res je morda manj prireditev večjega obsega, morda manj visoko umetniških koncertov in morda posluje manj knjižnih založb kot pred vojno. Toda to je samo zunanji videz; če globlje in podrobneje opazujemo celotno kulturno življenje v Ljubljani, vidimo veliko razliko od predvojne stanja. Kultura, ki je bila prej dostopna samo bogatemu meščanu, je postala sedaj dostopna vsem; kulturno življenje doživlja jo in se ob njem plemenitijo prav vsi sloji: od najvišjega uradnika, zdravnika, pa tja do poslednjega delavca in težaka. Kultura je postala takorekoč za vse, postala je res ljudska. Namesto prejšnjih elitnih koncertov za izbrano publiko, namesto prejšnjih gledaliških predstav za ozek krog ljudi, imamo danes nešteto koncertov po tovarnah, delavnicah in sindikatih; imamo gledališke družine po raznih mestnih okrajih, orkestre na sošolskih, tovarnah, pivarnah, pevske zbornice pri cestni železnici, pleane skupine pri avtobusnih podjetjih itd. Krog ljudi, katerim kultura služi in ki se tudi sami aktivno udeležujejo v kulturnem življenju, se je močno, močno razširil. Res da kvaliteta teh prireditev se ni najvišja, toda ta se ob izkušnjah in ob zboljanju materialnih pogojev iz dneva v dan boljša. Spričo tega lahko rečemo, da smo na pravi poti, kajti samo ta metoda bo rodila bogate sadove, da se bo namreč vse ljudstvo čim temeljiteje seznanilo z raznovrstnimi kulturnimi dobrinami.

V dokaz novih razmer lahko navedem nekaj statističnih podatkov za mesec avgust 1946; so sicer že zastareli, toda kljub temu dobro služijo za osvetlitev razmer. Če upoštevamo, da se je kulturno življenje na zimo še posebno poživilo in razvilo, potem so navedeni podatki mnogo nižji od današnjih; toda vseeno: v avgustu je bilo v 7 od 10 ljubljanskih četrti, torej ca v 3/4 Ljubljane, 2/8 dramatičnih družin, 40 pevskih zborov s 1119 sodelujočimi in 43 prireditvi, študijskih krožkov je bilo 216 s 4602 udeleženci in 683 sestankov ter poslovalo je 19 knjižnic. To, tako torej v avgustu, — sredi poletja! Današnje številke pa so gotovo dvakratne!

Če se malce razvedamo v množini raznovrstnih kulturnih prireditev in si ogledamo vsaj najpomembnejše, vidimo kaj zanimivo sliko.

Sredi decembra se je javnosti predstavil obnovljeni mešani pevski zbor študentov ljubljanske univerze. S kvaliteto težkim programom je pokazal zrelost, tako da se bo lahko povzpela med vodilne zbornice in nadaljeval s svojim kulturnim poslanstvom. — O božiču je obiskala Ljubljano ameriška dirigentka iz New-Yorka. Ob razidu Tržške filharmonije in dirigiral simfonični orkester harmonije, ki je s tako velikim uspehom leto dni in pol delovala v Jugoslaviji, posebno pa med Slovenci, se je velik del tržških umetnikov vključil deloma v ljubljanski operni, deloma v radijski orkester. Simfonični orkester radia Ljubljane je torej s povečano in reorganizirano postal reprezentativen simfonični orkester, ki si je zadal nalogo s serijo kvalitetnih koncertov glasbeno izgraditi naše ljudstvo.

V operi je bila pred božičem kristna predstava nove slovenske opere: Veronika Deseniška, ki jo je uglasbil sv. Danilo. Opere iz življenja celjskih grofov, v kateri sodeluje skoro vsa ansambel opere je doživela velik uspeh in priznanje in bo lahko reprezentirala kot visoko kvaliteto delo eter se skromno slovensko operno proizvodnjo.

Knjižna zetev je bila v zadnjih dneh precej bogata in založbe kar hite, da bi v redu izpolnile svoje obljube in izdale knjige po napovedanir programih. Držav-

na založba je izdala v seriji zbramga dela slovenskih klasikov prvo knjigo Askerčevega zbranega dela; Jurčič je tudi že dotiskan; njemu pa sledi prva knjiga Trdinovih del. Tako se široko zasnova serija zbranih del slovenskih klasikov lepo izpolnjuje. Omembe vredna je izdaja Prešernove knjižnice, ki je zamišljena kot ljudska izdaja po nizki ceni za najširše plasti ljudstva. Vse tri knjige, koledar, roman in reportaža iz osvobodilne borbe so doživele pri bralcih topel sprejem. — Mimogrede omenjam še knjižno akcijo za primorske žene in otroke, ki jo je pokrenila APZ v Ljubljani. Ta akcija namreč karakteristično prikazuje prizadevanje vseh naših krogov in najširših plasti ljudstva, da Primorska dobi čim več dobrih slovenskih knjig, razen

tega pa še kaže, kako naše ljudstvo v novi državi polnuje kulturo!

Osrednja ljudska univerza je v zadnjem času priredila več kvalitetnih predavanj. S tem izpolnjuje svojo nalogo, da seznani o vseh perečih problemih najširše plasti prebivalstva, kajti predvideno je, da se vsa njena predavanja prenašajo naprej v tovarne, obrate in ustanove.

Končno naj omenim še posmrtno slikarsko razstavo enega najmlajših slovenskih slikarjev Vita Globočnika, ki je umrl le to za posledicami internacije in naporov v partizanih. Razstavljena dela kažejo, kako je umetnik sodoživljal borbo slovenskega naroda; na žalost je bil obisk sila plit in nevruden mladega talenta.

Omenjeni dogodki so le nekateri izmed mnogih, o ostalih pa se prihodnjič.

R. L.

SMRT SMAIL-AGE

Kdo izmed južnih Slovanov ne pozna tega imenitnega in značilnega Mažuraničevega epa vsaj po imenu in pomenu? Bil je pred sto leti 1.1846 v dobi narodnega preporoda, ko je Mažuranič izdal to svoje delo v almanahu »Iskra«. Ep je takoj zbudil veliko pozornost. Ilirci so postali pozorni nanj in v nekaj letih je knjiga doživela dve izdaji, eno v latinici, drugo v cirilici.

Mažuranič, široko razgledan pisec, je napisal svoje delo v dnevih najtežjega hrvatskega odpora proti tujcem. Za snov si je izbral zgodovinski dogodek, črnogorski vladika Njegoš se dogovori z Novico Carevičem, da bosta skupno šla na Smail-ago z namenom, da masčujeta črnogorski poraz na Grahovu 1.1836, ko je Smail-aga Cengić pogubil devet članov rodbine Petroviča-Njegoša.

Sele štiri leta po zasnovanem dogovoru, ko je Smail-aga prišel v Drobničke pobirati desetino, se je Črnogorcem posrečilo, da so ga ubili. Ta dogodek je porabil Mažuranič za izhodišče svoje epske pesni. Vest o smrti Smail-age se je maglo razširila po srbskih in hrvatskih deželah in ves tisk je pisal o tej stvari.

Mažuraničev ep vsebuje protest v ime naših zaslužnih narodov, protest proti krivici in nasilju. To delo velike umetniške vrednosti pripada dobri hrvatskega nar. preporoda, ki s svojim širokim programom vključuje vse jugoslovanske narode.

2 epizido iz črnogorske zgodovine je Mažuranič uspelo, da je obdelal problem heroizma in ljubezni do svobode s preizkušnjo smrti. Njegova zamisel ni bila pisati izključno o Črnogorcih ter o zgodovinskem dogodku, marveč o uničenju nasilnikov in tiranov, katere pomete ljudska volja.

V svojem delu se nam Mažuranič ne kaže romantika, temveč razgledanega realista, ki vidi pred seboj vse družbene in gospodarske probleme, katerim ustvarja etično hričenico. Prav zato je epska pesem »Smrt Smail-age Cengića« preživela vsa druga dela hrvatskega preporoda ter predstavlja se danes eno izmed standardnih del jugoslovanskih književnosti. Tega se moramo danes po uspešno zaključeni nar. osvobodilni borbi zavedati bolj nego doslej. Stoletnica Mažuraničevega epa nas naravnost zadoljuje, da postane ta zavest v nas bolj živa nego je bila kdajkoli v preteklosti.

Slovenska prosvetna zveza via S. Vito št. 17/I. vam oskrbi prevode letakov, lepakov, plakatov, vizitk, oglasov, uradnih spisov, dopisov, napisov, osmrtnic itd po najnižjih cenah.

Spaminu Cirila Drekonja

Vsa strma cesta naše kulture je orošena in pognojena s solzami in krvjo.

(Ivan Cankar)

st. Vid pri Ljubljani.

Sneg se blešči, ceste so prazne, januarski mrz je oster, neusmiljen. Kaj pomeni oni spreved tamle? Pet in dvajset ljudi brede v snegu, mladih in postarših, zvezanih, zastraženih. S tridmi, srditimi obrazmi stopajo ob njih silovozeleni Hitlerjevi zločinci, v nizkih škornjih in z oglatimi čeladami, z brzo-strelkami v rokah.

Nasi ljudje so, ki gredo v smrt, talci. Ne besede ni iz njihovih ust. Ozirajo se okrog. Njihove oči objemajo zasneženo zemljo, poslavljajo se od smrek, ki so obložene z belim bremenom in ki raste visoko v hrib ter se vzpenjajo čez široki hrbet nekam proti zapadu. Mogočen je gozd, svoboden, nihče mu ne stavi meja.

«Stoj»

Rezko, surovo povelje preseže zrak. Tu je konec poti. Talci se spogledajo. Vrtovi in hise so pred njimi, tam zadaj strmi bela Grmada s smarno goro, na

desni je Rasicca in proti Kamniku greben Polen. Nekje spodaj se vije mrzla Sava, a se ne vidi. Zadnjič sije ta lepa zimska pokrajina v upornih očeh. Kriknili bi ji pozdrav, a so talci, nemi. Strup so jim vbrizgnili krvniki v jezik, da ne bi se poslednjič vzklikali tej zemlji, ki zanjo umirajo, in pravici na njej. Streli.

Tiho teče kri na zemljo, trupla trepetajo v zadnjih krčih, mučeniki izpričajo svojo vero s svojim življenjem.

Med petindvajsetimi mrtvimi leži tudi Ciril Drekonja, sin naših tolminskih gora. Odkar se je zavedel, je hodil z ljudstvom, pisal mu je v tolažbo in razvedrilo, boril se je za njegove pravice.

Ko so Italijani zasedli 1. 1918. naše kraje, je bil Ciril Drekonja učitelj na Tolminkem. V onih viharjih časih je stopil med bojevnike za narodno in socialno pravico in šel svojo pot do konca. Pregar s svoje zemlje je poučeval v daljnem Piemontu. Organiziral je učiteljsko, razkropiljeno po Italiji, sodeloval je pri širjenju naše zatirane zasludovane knjige. Končno se je moral izseliti, našel je drugi dom v Prekmurju. Od tu ga je pripeljala pot dela v Maribor in ob začetku druge svetovne vojne

Nova drama

Konstantina Simonova

Moskovsko gledališče »Leninski Komsomol« predstavlja novo odsko delo pisatelja Konstantina Simonova z naslovom »Rusko vprašanje«. To delo razkriva obraz ameriškega tiska. Glavni junak drame je ameriški novinar, ki noče prodati svojega peresa izdajateljem časopisov, ki bi radi očrnilli Sovjetsko zvezo. Junak Simonove drame se ne da ujeti od kuharjev kapitalističnega tiska, temveč ostane na svojem mestu pošten in nepodkupljiv. Drama »Rusko vprašanje« spada med dela, ki prikazuje sodobnega ruskega človeka in njegovo plemenite lastnosti.

„Srpska književna zadruga“ se obnavlja

Kakor smo imeli in še imamo Slovenci »Slovensko Matico«, Hrvati pa »Matico Hrvatsko«, tako imajo Srbi-Prečani svojo »Matico Srpsko« v Novem Sadu, Srbi na drugi strani Save pa »Srpska književna zadruga«. Ta knjižna zadruga je izdajala vsako leto gotovo lep-število knjig, ki so bile namenjene pouku in prosvetljenju. Med okupacijo je Zadruga preživljala težke dneve. Dobila je komisarja in komisarjat jo je tako izmotal, da je gmojno popolnoma opešala.

Zdaj kaže, da si bo tudi ta prosvetna ustanova, ki ima pri Srbih najboljše tradicije, opomogla. Čeprav razpolaga zaenkrat z omejenimi denarnimi sredstvi, si uprava Zadruga prizadeva, da bi se dvignila na raven, ki odgovarja takšni ustanovi v današnjih časih. Na diskusiji o programu v bližnji prihodnosti, je bilo sklenjeno, da bo Zadruga izdala zbornik izbrane proze iz naših narodno-osvobodilne borbe ter iz življenja pod okupacijo. Pri tem zborniku naj bi sodelovali najvidnejši srbski pisci. Druga knjiga naj bi obsegala članke o srbsko-ruskih odnosih in sicer predvsem kulturnih. Nazadnje je v opravi našis Turgenjevega romana »Očetje in sinovci« v prevodu dr. Moskovljeviča, novega jugoslovanskega poslanika pri norveški vladi v Oslu. Ta roman bo imel za uvod Pisarovičev študij o Turgenjevu. Četrta knjiga naj bi obsegala pesni književnika Velika Petroviča, peta študij o črnogorskem pesniku Petroviču Njegošu ob stoletnici »Gorskega venca« iz peresa izdore Sekuličeve. Poleg tega je uprava SZKZ naprosila univ. prof. dr. Pavla Saviča, naj bi napisal knjigo o atomih, in sicer v poljudni obliki. Po možnosti bo Zadruga izdala še roman s temo borbe in obnove države ter roman iz sovjetske književnosti.

Novost v izdanih Zadruga naj bi bila zbirka »Slovenska biblioteka« z deli iz slovenskih književnosti Rusov, Poljakov, Čehov, Bolgarov in ostalih slovanskih narodov. Zaenkrat se Zadruga še bori z vraščani finančnega značaja, vendar ona da ji bo mogoče obnoviti delo ter izdati prvo knjigo že v mesecu marcu 1947.

je bil premeščen kot nadzornik v Kamnik.

Takoj ob vdoru Nemcev v naše kraje je moral osumljen kot komunist v zapore. Rešil se je, toda ne za dolgo. Gestapo mu je oba sina odgnala na rusko fronto, kjer je bil eden težko ranjen.

Oče ga je obiskal v bolnici v Nemčiji in pripravil z njim načrt, da bosta skupno zbežala na osvobodeno slovensko ozemlje. Določila sta dan, kdaj se bo Miran vrnil v domovino, določila trenutek, ko bosta zbežala. Toda sin se je zakasnil, gestapo je odvedla očeta, ki ga ni bilo več nazaj.

31. januarja bodo tri leta, odkar je padel Ciril Drekonja kot upornik od antisofističnih krogel. Idealni mož, posebej skromnost in dobrota, je daroval svoje življenje za pravice ljudstva. Prosvetni delavec v najidealnejšem pomenu besede je postal žrtev kapitalističnega barbarstva. Kako ga pogrešamo, kako potreben bi nam bil danes, ni mogoče povedati.

V Begunjah na Gorenjskem je za kasnilnico sadovnjak, tam so vrskale zemeljske moči mučenisko truplo vase. Duh plemenite žrtve je med nami živ in svetel, luč, ki nam kaže pot.

Jože Pahor

Vinjeni obisk

Ivan Sergejevič je umolknil in se s topim pogledom zagledal v kot sbe. Roke so se mu komaj opazno tresle. Na senčih se mu je napela starčeva vijoličasta žila in drhtela. Pod očmi so se jasno kazali nabrekli mešički. Teško je dihal. Plotnikov ga je opazoval z zanimanjem. Nekaj časa sta molčala, nato pa je Ivan Sergejevič tiho izpregovoril:

— To je v bistvu vse. Sam ne vem, zakaj sem se vnovič lotil tega opravila. Mladost je že davno minila in skupaj z njo je odšel v večnost tudi Hans Speier. Teh trideset let ni prešlo zaman, državljani sodnik! Vedite, bil sem več časa Rus kakor Nemec. Pozabil sem na Nemčijo, ne spominjam se več, kakšna je. Včasih se mi zdi, da nisem bil nikoli tam, da so vse to sanje, nesmisel, domisljija. Skratka, verjemite mi, da si z razumom ne morem razložiti, kar se je zgodilo. Jaz sem že star. Pred menoj ni ničesar razen groba. Ne mislite, da bi vas hotel s tem ganiti. To vse je resnica. Moj bog, kako nesmiselno sem preživel svoje življenje! Pokadil sem ga kakor malovredno, smrdečo cigareto in od njega ni ostalo nič, še dim ne...

Sarapov je spustil glavo na mizo in zajokal z onemogliimi, starčevimi solzami.

— Zdaj je prepozno jokati, — je rekel Plotnikov, zdaj je treba odgovarjati.

— Vem, — je rekel Sarapov.

— Ali so bili pri vas v teku tega leta tukajšnji ljudje? — je vprašal Plotnikov.

— Ne, — je odgovoril starec, — niso bili. Toda nočem vas varati, zato vam moram povedati, da sem približno pred tednom dni prejel dopisnico, v kateri mi neki nečak Miša sporoča, da me bo v kratkem obiskal. Razumel sem, da pride k meni nemški agent. Na naslov, ki je bil označen v dopisnici, sem odgovoril, da me bo veselilo videti dragega nečaka.

Plotnikov se je zamislil. Vse je kazalo, da je starec govoril resnico in povedal vse, kar je vedel. Zdaj, ko je bil razkrinkan, ga starec ni več posebno zanimal. Pač pa se je bilo treba zavzeti za njegovega »nečaka«. Vsekakor je moral napraviti takoj poročilo o teh novih okoliščinah.

Plotnikov je sestavil zapisnik o izjavah Sarapova in ga dal podpisati starcu. Ta ga je dolgo bral in podpisoval s starčevsko natančnostjo stran za stranjo. Naposled je prišel do zaključnega stavka: »Zapisano verno po mogočih besedah in po meni prečitano in se zadnjikrat podpisal.«

— Za danes je dovolj, — je kratko rekel Plotnikov, poklical stražo in poslal starca v ječo.

8. „Nečak“ Miša

Organi, ki jim je preiskovalni sodnik Plotnikov sporočil o izpovedih Sarapova-Speierja, so se zares pozanimali za »nečaka Mišo«. V starčevi korespondenci so našli dopis-

nico odposlano iz Moskve nekaj dni pred aretacijo Sarapova.

Iz poštnega žiga je bilo razvidno, da je bila dopisnica odposlana iz Moskve nekaj dni pred aretacijo Sarapova.

Ko so pretehtali vse mogoče načine, kako bi se poslali »nečaka«, so sklenili, da bo najbolje, če ga počakajo v hiši Sarapova. In tako se je v tej hišici ob tihli, stranski ulici naselil prileten mož enake starosti z Ivanom Sergejevičem in ki mu je bil po zunanosti celo nekoliko podoben. Novi hišni stanovalec se je mirno bavil z delom v svojem vrtiču, zunaj se je malo kazal, ni iskal znanja s sosedi in sploh ni z ničemer vzbujal radovednosti. Kakor Sarapov je hodil nekoliko sključeno, bil je videti dobrodušen, držal se je doma, bil je reden in malobeseden. Tudi obleka je odgovarjala njegovi zunanosti. Nosil je ohlapno obleko ali platneno tolstovko, a v vročih dneh je nosil slammato pokrivalo z dvema ščitkom, ki jim na podeželju pravijo: »zdravo-zbogoma«.

Skratka, v zunanosti, načinu obnevanja in vedenju priletnega moža ni bilo nič takega, kar bi kazalo, da je to sovjetski obveščevalec z velikimi izkušnjami in izvrstno izšolan. Poleg tega je imel ta mož leta prisilnega dela v carski Rusiji, leta ilegalnega partijskega dela, dvakrat je ušel denikinski nasprotni obveščevalni službi in več let junaških dejanj v službi Čeke.

Temu možu je bilo ime Sergej Mihašovič, priimek pa Amosov. Toda od trenutka, ko se je Amosov naselil v mali hiši Ivana Sergejeviča, se je tudi on začel imenovati Ivan Sergejevič.

Človeški značaj je mogoče presoditi po njegovih rečah, prav tako je mogoče presoditi reči po značaju inetnika. V izbiri predmetov in v odnosih do njih se človek vselej pokaže, kaj je, kakšnega okusa je, kakšna so njegova nagnjenja in njegove slabosti. Toda tudi predmeti, ki obdajajo človeka, vplivajo s svoje strani na človeški značaj.

Ko se je Amosov naselil v hiši Ivana Sergejeviča, si je natančno ogledal hišo in predmete, ki so bili v njej, z vztrajno radovednostjo raziskovalca in nezaupnostjo človeka, ki se ne pusti varati niti od predmetov niti od ljudi. V Plotnikovem kabinetu je Amosov videl nekajkrat Ivana Sergejeviča. Zaprtni si je njegovo hojo, njegov način razgovaranja in njegov obraz. Tu, v hiši Ivana Sergejeviča, je Amosov natančno proučil njegove reči, njegove knjige, njegovo pisavo, njegove fotografije. Vse to je bilo potrebno, ker je Amosova čakala naloga, igrati vlogo Ivana Sergejeviča, udeleževati se kakor Ivan Sergejevič in kazati se kakor Ivan Sergejevič. In Amosov se je poglobil v življenje Ivana Sergejeviča, ki ga je moral v prihodnje posnemati. Iz izpovedi Sarapova, mu je bilo znano, da od leta 1918 niso Nemci obiskovali Sarapova, da niso imeli njegovih fotografij in si zatorej niso mogli predstavljati njegovih obraznih potez. Kakor Plotnikov je tudi Amosov verjel izpovedim Sarapova. In zdaj je nestrpno pričakoval prihoda »nečaka«.

Minil je več kakor mesec dni, »nečaka« pa še ni bilo. Naposled, nekoč v pozni uri, skoraj k dnevu, je Amosova prebudilo previdno trkanje na okno. Ko je prišluhnil, se je prepračil, da je nekdo prav tiho, toda vztrajno trkal na šipo. Amosov se je naglo oblekel in se približal k okenski šipi, ne da bi prižgal luč. V sivem somraku poslušajoč se noči je zagledal nejasne oblike visoke moške postave. Amosov je odprl pomično okence in vprašal:

— Kdo je zunaj?

— Jaz sem, stric, — je šepetaje odgovoril neznanec.

— Miša! — je vzkliknil Amosov, stekel v vežo in naglo odprl vrata.

Tuji mož se je ozrl okrog sebe, naglo stopil naprej in Amosov mu je podal roko. Radovedno sta se gledala drug drugega, kolikor je bilo to mogoče v polmraku. Nato je Amosov spremljval svojega gosta v sobo in prižgal petrolejko. Pred njim je stal visok, tanek človek z dolgim, konjskim obrazom. Oči so gledale pazljivo in poizvedujoče. Oblečen je bil v železničarsko uniformo.

— No, kako si potoval, Miša? — je vprašal Amosov mirno in resno.

Hvala, dobro, — je odgovoril kratko »nečak« in se odobravajoče nasmešnil resnemu starčevemu nastopu. — Kako pa se vi kaj imate, stric? Ze davno vas nisem videl.

— Morda bi kaj jedel po dolgem potovanju? — je vprašal Amosov.

— Prav rad, — je odgovoril Miša, — Moram priznati, da sem kar lačen.

Amosov je vzel iz kredence kruh, klobaso in maslo.

Nato je »nečak« začel jesti. Jedel je naglo in požrešno, molče kadil. Zdaj pa zdaj so se njune oči srečale in smehljala sta se drug drugemu skoraj prijateljsko.

— Ali živite sami, stric? — je vprašal gost.

— Sam, — je odgovoril Amosov, pomislil nekoliko in ponovil, — živim sam.

Nato je »nečak« začel jesti, jedel je naglo in požrešno. Amosov mu je ljubezljivo podajal krožnike z jedjo.

Naposled se je gost nasitil in si vnovič prižgal cigareto. Srknil je iz kozarca vročega čaja, pazljivo pogledal Amosova in mirno izpregovoril:

— Zdaj pa k stvari. Prišel sem k vam z važnimi naročili našega oblastva. Ukazano mi je bilo, naj vam sporočim, da zahteva položaj na tem odseku fronte vrsto takojšnjih ukrepov. Po vaših lastnih poročilih so v rajonu Zarečenska razvrščene velike sovjetske rezerve. Po nekaterih podatkih nameravajo Rusi v prav kratkih dneh vreči te rezerve v odsek vojnih operacij. Naša naloga je sedaj...

9. Konkretna naloga

Medtem ko je »nečak« razkladal namen svojega prihoda in konkretno nalogo, ki jo je po ukazu moral sprejeti Ivan Sergejevič, je Amosov z zanimanjem opazoval svojega gosta, istočasno pa ga je pazljivo poslušal.

»Nečak« je bil bržčas Nemec. Vendar pa je izvrstno obvladal ruski jezik, brez tujega prizvoka. Samo njegov dolgi vzhodnomorski obraz, izredno tanke ustnice in neka posebna brezbarvnost oči, ki ji Nemci pravijo sinjina, so izdajali njegovo poreklo. Amosov, ki je imel opazovalni dar, je to ugotovil. »Nečak« je razkladal svoje misli jasno brez nepotrebnih besed in z neko posebno, čisto nemško natančnostjo. Na videz je bil star kakih pet in trideset let.

Naloga se je nanašala na neke čelone z vojnimi potrebščinami, ki so v rajonu Zarečenska čakali, da jih odpravijo naprej. Nemci so sklenili, uručiti te zaloge. Namen tega načrta je bil prvič preprečiti prevoz streliva in vojnih potrebščin na fronto, drugič pa povzročiti znanost v Zarečenskem rajonu, ki je bil že v vojnem pasu.

— Ukazano mi je, naj vam sporočim, — je rekel »nečak«, — da mora biti ta naloga izvršena v najkrajšem času. Strateški položaj na odgovarjajočem odseku fronte je takšen, da bo Zarečensk približno v dveh tednih v naših rokah. Ofenziva naglo napreduje. Vaša naloga je pospešiti dogodka.

— Kje pa so čeloni? — je vprašal Amosov.

52. Na bregu je ob skupini borovcev stala napol podrti koča. Ko je vstopil, je zagledal v kotu človeško »kostje«. To je bil poslednji potapljač v Jezeru presenečenja, je sklepal Dimač ter počenil, da pobere veliko kupo zlata. Poleg te je stala še škatla z zlatim zrnjem debelim kot lešniki, ki pa ni kazalo znakov izpiranja. Očividno je bilo zajeto na jezerskem dnu. Seveda, jezero je bilo trenutno zmrzlo; zato se ni dalo ničesar storiti. Opoldne je že stal na robu stene nad jezerom in se polednjic ozrl nanj, rekoč:

»Na evidenje, Vaša milost, če me tisto Vaše stvarstvo ne ujame, se vrnem, da Vas osušim!

53. Štiri dni pozneje je ob zamrzlem potoku zakuril ogenj. V oni beli divjini je ležalo za njim Jezero presenečenja, toda kje, tega ni vedel. Sto ur je križaril skozi sneženo vihto in popolnoma zgubil orientacijo. Novih ta je nehala in zjasnilo se je. Lega kraja mu je zopet postala znana. Dolga, po kateri je zdaj prišel, je bila prava, ker se je vila, kakor treba, proti jugu. Toda Jezero presenečenja je bilo zanj zgubljeno, kakor je bilo zgubljeno za vse tiste, ki so ga bili našli pred njim.

Pol dneva je potoval ob potoku navzdol in dospel do drugega nekoliko večjega. Sodi je, da bo to začetek reke Steward. In res je kmalu naletel na sledove sani.

54. Tedaj pa je na nekem ovinku prišlo kakor sraha z jasnega. Zdelo se mu je, da je zaslišal in začutil vse ob enem. Od desne je prišel strel in na rami je začutil silovit udarec kroglice, ki mu je razparala hlač, njega samega pa sprlo velike brzine zasuka. Opotekel se je na svojih krpljih in lovil ravnotežje. Zaslišal se je drugi pok, a kroglica je švignila mimo. Ne da bi čakal, je planil preko zasnežene struge pod varstvo dreves, ki so stala na bregu, kakih 30 metrov stran. Strel za strelom je padal in neprijetno ga je dirnilo, ko je začutil, da se mu nekaj toplega sedlo na hrbtu navzdol. Splezal je na breg in se skrčil med grmovje. Psi so mu sledili za petami.

ŽENSKI KOTIČEK

Pomenki z našimi materami

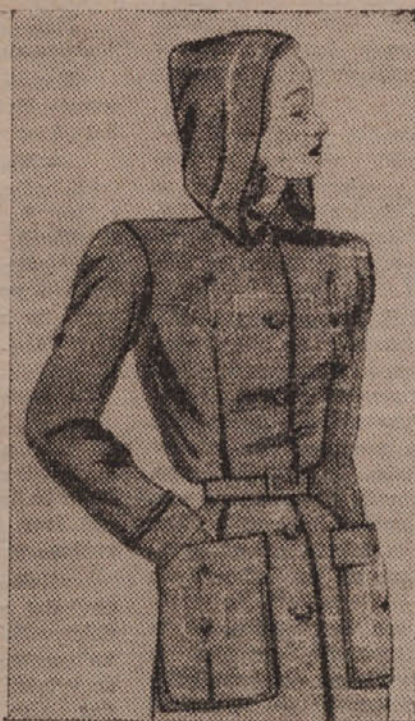
Tvoj mali požeruh raste in postaja pravi pravcati osvajač: se kloba in puzi ter se vzpenja, da si poveča svoj življenjski prostor in grabi z roko in z usti vse, kar mu na teh potovanjih po kuhinji in izbi pride na pot; njegov mali jaz se mora razširiti, povečati z različni predmet iz njegove okolice. Kako krčevito stiska svojo ropotuljico in korenjaško sprejme borbo s teboj, če mu jo hočeš vzeti in odločno se upira, če se vtišča v njegove osebne zadeve. Sama ročica mu je za igro premalo. Zahoče se mu vedno več novih stvari, vedno drugačnih. Zato se splazi do kuhinjske omarice in ti izvleče iz nje vse dosegljive piskre in pokrovke. Loti se tudi knjig v tvoji omari in presrečno se veseli svojih drznih zmag.

Kako čudovite so ekspedicije na podstrešje in v klet, v staro ropotarnico ali h kupu smeti! Rad levi metulje in hrošče, zbira znamke, šopki cvetov s travnika niso nikdar dovolj veliki. Vse, prav vse mu je dovolj, da si poveča svoj zasebni kapital in zviša s tem svojo lastno vrednost. Obrnjen žep malega možika v školski klopi, pa boš videla, kaj je težnja po zasebni lastnini. In ta težnja po osvajanju, njegova zbiralna energija raste z njim in strah za lastnino prebiva v njem težnja po oblasti: hoče vladati, nadvladati vse tiste, ki segajo v svet njegovih pravic. Iz tvojega malega osvajača, lovca, zbiratelja se razvije največji uničevalec ali največji dobitnik človeštva. Pristupni bučanju teh usodnih človeških sil, ki se prebujajo v tesnih in prepadih tvojega fantka, tvoje deklice! Uravnava jih utiraj jih! Kako? me vprašuješ. Kar roko na srce položi in premišljuje! V sobo tvojega fantka pride sosedov Janezek. Takoj se zateče k omarici z igračami. Tako rad bi malo prebrskal te nedosegljive lepote. Toda tvoj obaževani junak je nedostopen, tako hladno računarsko oprezen, da mu ne odpre vrat svoje zakladnice. Lahko bi kaj pokvaril, razari. Ti gledaš, opazuješ to tiho borbo pa molčiš. Celó zadovoljna si s svojim fantom in tiho ali celo glasno hvališ njegovo

skrbnost, varčnost in vidiš v njem poročstvo za bodočega dobrega gospodarja, ki bo znal čuvati, kar bo sprejel od tebe. Morda mu pa celo sama svetuješ in ukazuješ, naj skrbi svoje dragocenosti pred beraškimi vsiljivci.

Morda celo debelo namažeš žezno belega kruha in naročaš, da jo mora sam pojediti in z nikomer deliti. Pa da ne boš posejal barvnikov, prehitro se izrabiš! In

MODA

Na sliki vidimo praktično jopo iz rdečega volnenega blaga, okrašeno z belimi robovi, z žepi in s kapuco.

vendar si sošolce tvojega sinka ni mogel kupiti teh čudovitih barvnikov. Tvoja ožkosrčna, pretirana samoljubna skrb riše v tvojem otroku življenjski ideal, ki je v popolnem nasprotju z ideali srečno urejene družbe.

Ne poudarjaj vprico otroka svojih gmotnih pridobitev, svoje gospodarske sreče se ne veseli preveč glasno, da ne bo tvoj otrok usmerjal smisla svojega življenja na pridobivanje, večanje lastnine in moči. Ne ponavljaj prepogosto, kaj vse bo dobil od tete in stice, od botrčka in botre.

Usmerjaj njegove osvajaalne sile in lastniške sile v izživljanje mladega junaka za osrečevanje tistih, ki so tani srečni kot tvoj otrok in ti sama pristupni tuji bolečini.

Dora Vodnik.

KUHINJA

Dobra pa cenena rožičeva močnata jed.

Potrebujemo: 1/2 kg rožičeve moke, enako količino moke, 1 jajce, malo sladkorja ali saharina, pa toliko mleka, da napravimo gosto tekočo maso ki jo dobro umešamo, potem pa zlijemo v namažan pekač, pustimo da vzhaja in spečemo v pečici. Pečeno torto lahko prerežemo po sredi, tako da imamo dve enaki polovici in namažemo eno polovico z marmelado. Po vrhu pa jo namažemo s stepeno smetano ali pa s trdim snegom beljaka kateremu smo dodali malo marmelade. Rožičeva moka je zelo hranljiva, posebno za otroke in bolne ljudi.

Stifado (spanjski guljaš).

Goveje meso in čebulo zrežemo na drobne koščke, dodamo sol, poper, kapare in še raznih drugih začimb po okusu ter kuhamo do mehkega v mešanici olja in kisa. Proti koncu dodamo še paradižnikove mezge.

Kuhan hren po ameriškansko.

Srednje veliko korenino hrena očistimo, nastrgamo ter skuhamo v majhni količini vode. Ko je hren kuhan, dodamo skodelico mleka, pol žličke soli, ščepec paprike ter malo več kot pol skodelice drobtin. Če je potrebno, dodamo še mleka, pol žličke soli, ščepec popra, ščepec paprike ter malo več kot pol skodelice drobtin. Če je potrebno, dodamo še mleka. Tako pripravljene hren zgubi svojo trpkost, ohrani pa svoj sveži okus.

ŠAH

Novinci, ki boste danes morda prvič sledili šahovski partiji iz časopisov, se bolj pa ostali, ki vam šahovsko besedilo ne dela več težav, boste z zanimanjem in zadovoljstvom preigrali najbolj interesantno in najbolj razburljivo partijo nedavnega jugoslovanskega državnega prvenstva v Zagrebu, na katerem je zaradi lažjega spremljanja samo z zgoraj navedenimi znaki brez komentarjev, dasi jih po bogastvu idej zasloži.

Igrala sta jo v drugem kolu zastopnik Slovenije mojster Stojan Puc in zastopnik Hrvatske amater mg. Igor Kindij. Prve mu je zaradi duhovite kombinirane igre zagrebška publika nadela ime »slovenski Morphy«. Prinašamo jo zaradi lažjega spremljanja samo z zgoraj navedenimi znaki brez komentarjev, dasi jih po bogastvu idej zasloži.

Beli: Stojan Puc

Črni: Ing. Igor Kindij

Zagreb, november 1946.

Španska otvoritev.

1. e2 — e4	e7 — e5
2. Sg1 — f3	Sb8 — c6
3. Lf1 — b5	a7 — a6
4. Lb5 — a4	Sg8 — f6
5. 0 — 0	b7 — b5
6. La4 — b3	Sf6 × e4
7. Sb1 — c3!	Se4 — c5
8. d2 — d4	Sc5 × b3
9. a2 × b3	b5 — b4
10. Sc3 — d5	e5 — e4
11. Sd3 — g5	f7 — f5
12. Tf1 — e1	Lf8 — e7
13. Dd1 — h5+	g7 — g6
14. Dh5 — h6	Le7 — f8
15. Se5 × e4!!	f5 × e4

Če vzame črni damo, ga beli s Se4—d6 Ke8—f8; 16. Te1—e8+ in nato Sd5—f6 matira.

16. Te1 × e4+	Ke8 — f7
17. Dd3 — f4+	Kf7 — g7
18. Se5 × e7	Ta8 — a7
19. Se7 — e8+	Kg7 — g8
20. Df4 × f8+!!	Kg8 × f8

Krasna žrtev dame, čeprav ne nosi zmage s čisto gotovostjo. Pri boljši obrambi črnega izid ne bi bil jasen. Vsekakor je bila žrtev težka preizkušnja za živce črnega. Težji preizkušnji je podlegel.

21. Le1 — h6+	Kf8 — f7
22. Se8 — d6+	Kf7 — f6
23. Ta1 — e1	g7 — g5
24. h2 — h4	Dd8 — a5?
25. h4 × g5+	Kf6 — g6
26. Te4 — f4	Da5 — d5
27. Tf4 — f6+	Kg6 — h5
28. Te1 — e3	Dd5 × d4
29. Te3 — h3+	Dd4 — h4
30. Th3 × h4+	Kh5 × h4
31. f2 — f3	Sc6 — e5
32. Kg1 — h2	Th8 — e8
33. Sd6 — f5+	Kh4 — h5
34. Sf5 — g3+	Kh5 — h4
35. Tf3 × f4+	Se5 — g4
36. Tf4 × g4 mat.	

Takemu šahu vse priznanje!

hlačke, nekdo pa nožicek, žlico in čepico. Komaj konča, so že množice razgibane, da je veselje.

»Zmagala pravi Stefan in gledalci zaploakajo.

»Tišina, zapeli bomo!« vpije dečko na stolu iz vsega grla. Nekje že pojejo »Mi smo mladi telovadci!« na drugem koncu začujejo po svoje. Luc pesnice še ne pozna, a krepko pritiska in se nasmiha Stefanu, češ, mi pa znamo, kajne?

Spet brni zvonec. Še sredi petja, in lač mi kljuni vderejo proti dverani. »Orkafiks!« je s svojimi komolci že daleč spredaj.

(Nadaljevanje s 4. strani)

pasluže samo: Skaramanga, Ekonomajen Kožulica... Ma tude delouca... Zatu, Vane, muoremuoa tude mi glijdet, da ptprijemuo naše jen, da držimuo trdo du kraja...!

V: Ja, ja, zakaj une suo kapace use!

M: Samo ne paštijeno, Vane! Viš, zdej tentajuoa, se še zadržet — Koperative... Tu muoremuoa ustave! Puale buo treba glijdet za rešet Konšorcijo Agrarijo...

V: Ja, sej bomuo use volile za naše! Nej le tentajuoa!... Jooi, Miče! Ma kaj je vre taku kesno?

M: Kan čiješ jet! Buode še!

V: Ne, ne Miče! Buhluonej za use, ma muoren jet, de nijebe ta stara cvibla la dama... Znaš kaku je?! Zdrave jen lehkanuč, Miče!

M: Srečno, Vane! Zdrave, jen pride še kej!

Okolica, 12. januara 1947.

LUK

20.

Luc je stal na tehtnici in mu je bilo jasno, da je padel v zasedo. Razumel je položaj takoj, ko je videl, da ima bilo oblečena tvarišica v rokah tisto pripravo z dvema cevka iz kavčuka. Na srečo sta bila poleg Luca še dva otrova.

Zdaj se bo začelo, Luc! Ne odpiraj ust! Res se je začelo, izkupil jo je tvariš iz Idrije, rudarski dečko. Luc je takoj spoznal, da se mu godi krivica. Umrt je bil in stafil in tudi lepo ostrizen, »na stopnice« sicer, ampak ostrizen! In vendar se ga je zdravnica lotila.

»Ti si Stefan in paseš bacile, kaj?«
»Nimamo krave, se je odreza Stefan.
Zdravnica se smehlja, prime ga za roko in mu je zasneče pred nos.

»Kar poglej, cele črede paseš!«
Stefan gleda in ne vidi ničesar. Vsaki trenutek je v hujši zadregi. Zdravnica pa se smehlja, smehlja.

»Saj njma ušle!« uide Lucu, ki se mu Stefan zasmil. Pozabil je svoj sklep, da bo molčal ko riba.

»Pa še ti poglej!« pravi zdravnica. »Vidiš?«

Luc ni videl drugega ko Stefanove črne nohte.

»Tu zadaj se pasejo bacili,« pojasni zdravnica: »ta črnina so slaščice zanje. Nista še nikdar slišala tega?«

Luc je že čul, da se bacili neznansko hudo množijo, da iz enega nastane dva, iz dveh štirje, iz štirih osem in tako naprej. Da se pa pasejo za nohti, tega ni vedel.

»Kaj pa, če si obližnete prste?« nadaljuje zdravnica.

»Bacile pojemo« sodi Luc.

»Potem vam pa bacili dajejo! Tonček iz Komna že štiri dni ježi zaradi umazanih rok. Grižat! Šele danes mu je odleglo. Da boste pazili na snagole!«

In so vsi trije dobili škarjice in šli na bacile.

JOŽE PAHOR

21.

»Luc, zdaj pa k našemu hišniku!« je ukazala zdravnica. »Naj te ostrize, da se ti ne bo treba česati.«

Tako je bil Luc sprejet v novo občestvo, približala se je ura ločitve od očeta.

»V skrbem bom, ko te bom zapustil,« je povedal oče.

»Čisto odveč,« je dejal Luc, »ne bom se utopil.«

»Če bi ne bilo drugega!« je menil oče.

Luc pa k morju, da bo dokazal, kakšen odličen plavac je. Kakor bi mignil, je v samih hlačkah. Premieri, kje je dovolj globoko, zravna se kot atlet, vzpne se na prste, požene in že izgine po glavi v vodo. Ko na drugi strani pogleda iz vode, žari ves ponosen.

»Pet minut sem bil spodaj, kaj? Ali se še kaj bojiš?«

»Za kopalnega mojstra te bodo postavili.«

»Kakšen plavac sem? Kaj praviš?« se hvali Luc.

»Prvo nagrado kot potapljač dobiš,« pravi oče in mu da za slovo 50 lire. »Paži nanje!«

22.

Ko se je Luc sam vrnil v kolonijo, je sonce tonilo v morje in vode so se čudovito prelivalo v prelepah barvah. Otroci so plesali kolo, ki ga je naenkrat zmotil zvonec. Vse je drlo na teraso pred počitniškim domom — tako so bili prekrstili palačo — Luc se je ustavil in gledal. Smejal se je, dirka je bila zabavna. Šlo je, kakor da so se splašile čarovnice. V ospredju se je z vso silo rinil okrogel dečko, potiskal s komolci na desno in levo in hotel za vsako ceno naprej.

»Orkafiks!« se je pridružil in izvlekel iz srede.

Medtem so prišle tovarišice vodnice in nekoliko uredile kolonijsko vojsko. Prišel se je večerni obred, Luc ga je opazoval. pridružil se mu je idrijski Stefan. Luc je čutil, da ga je novi prijatelj iskal.

23.

Okrogli dečko je stopil na stol in zavpil: Tišina!

Komaj je izgovoril, se je iz trideset grl ponovil isti klic.

»Tišina, tišina!« vpije dečko na stolu. Luc sune Stefana in se namuzne.

»Orkafiks je general, kaj?«

Nastopiti so morale vodnice. Šele počasi so se množice umirile, ko so jim pojasnili, da bo večerja takoj, ko se zbor konča.

Okrogli dečko je prebral in razložil, da bo drugi dan telovadba, zajtrk, kopanje, kosilo, spanje, sprehod, potem, kdo bo dežurni. kako se morajo obnašati, naj bodo enažni in da je nekdo izgulil kopalne

FIZKULTURA

Dinamo premagal Ponziano (4:0)

Dinamo prvak Hrvatske je prišel v Trst odigrati svojo zadnjo tekmo jesenskega dela prvenstva. Zanj je bila ta tekma alternativa, zmagati in se ponovno pridružiti vodečim moštvom v borbi za dokončno osvojitve prvenstva ali pa zgubiti poslednjo nado. Dobro se je zavedal teške naloge, zato je prišel v Trst s svojo najmočnejšo postavo. Igralci nadpovprečne vrednosti tvorijo njegovo enajstorico. Vsak je kot posameznik pravi žongler ter obvlada do neverjetnosti nogometno tehniko. Toda predstavila se je tudi kot odlično vigrana celota, kar je prav za prav glavna moč nogometne igre. Skratka nogometna enajstorica se lahko meri z vsakim nogometnim moštvom Evrope; njena igra je polna tehnike, kombinacij, hitrosti, borbenosti in samozvesti. Branilski par tvorita Cimermančič in Lojen, igralca, ki sta nepremostljivi zid. V krilski vrsti igrajo Kokotović, Reis in Horvat II. Vsi trije hitri, okretni ter odlični tako v obrambi, kot v napadu. Taka krilska vrsta bi delala čast vsakemu moštvu. V napadu pa igrajo igralci, od katerih je drugi boljši od drugega, vsak zase pa predstavlja izvrstnega nogometaša, tako izredno hitri krili Beda in Senčar, gradilca igre Strugar in Čajkovski (se prav posebno) in srednji napadalec Wölfl, ki je že velikokrat oblekel državni dres.

Pred to enajstorico, sestavljeno iz samih starih, v sto in sto tekmah preizkušenih igralcev so morali mladi tržaški nogometaši kloniti. Igrali so borbeno, vendar pa niso mogli s tem nadok-

naditi večje spretnosti in znanja svojega nasprotnika. Kdaj kdaj so tudi zaigrali lepše od svojega velikega rivala, vendar pa se je videlo, da jim primanjkuje potrebne rutine. Nekaj pa moramo pristaniti. Enajstorico Lj. Ponziane mirne duše lahko uvrščamo med najboljše v Južniški krajini.

Prvi udarec ima Dinamo. Po nekaj minutah enakovredne igre so pričeli goste prevladovati na terenu ter so z naglimi in dobro zamisljenimi akcijami, prehajali pred tržaška vrata. Obramba, ki se je do 20. min. uspešno upirala, je morala prvič kapitulirati. Na center desnega krila je Strugar prvič potresel mrežo Lj. Ponziane. Vendar pa se gosti s tem golom niso zadovoljili, ter so se naprej napadali. V 26. min. je Wölfl zabil drugi gol. Do konca prvega polčasa je igra valovala iz polja v polje.

V drugem polčasu pa so gosti igrali še lepše kot v prvem. Posebno Čajkovski Wölfl in Horvat II so krasno igrali. Napad za napadom se je valil pred tržaška vrata. V 22. min. je bil uspešen Beda. v 26. min. pa Čajkovski.

Teren blaten. Med tekmo je deževalo. Gledalcev okoli 8000.

Dinamo: Horvat I, Cimermančič, Lojen, Kokotović, Horvat II, Reis, Beda, Strugar, Wölfl, Čajkovski, Senčar.

Lj. Ponziane: Parola, Corbato II, Caproni, Tramatin, Gianini, Corbato I, Kovačič, Karlin, Mahuta, Benvenuti, Tomasini.

Po raznih nogometnih igriščih

Na igriščih pokrajinskega prvenstva ni prišlo do velikih presenečenj. Omeniti moramo zmago Kopra nad Piranom, Tovarne strojev nad Gaslinjem in neodločen rezultat, ki ga je dosegel Montebello R v Izoli. Tudi Gorica se je to nedeljo dobro odrezala. Zmagala je nad Ronkami. Postojna pa je na svojem igrišču odpravila Gradisko. Evo rezultatov: Tovarna strojev-Gaslini 2:0; Postojna-Gradiska 4:2; Koper-Piran 1:0; Izola-Montebello R 1:1; Tržiš-Milje 2:1; Gorica-Ronke 1:0.

Okrožno prvenstvo: Za okrožno prvenstvo so bile odigrane samo tri tekme. Sv. Marko je po hudi borbi premagal Kraljiča z 2:1; Dreher I je zmagal nad Pisonijem z 2:0; Montebello R pa je z visokim rezultatom odpravil skedenj II.

Tržaško okrožje: Tekme tržaškega okrožja so dale take rezultate: Skočjan-Doberdob 4:0; Turjak-Ronke 2:1; Solvay-Tržiš 3:0; Bilje-Ločnik 2:0; Zagorje-Vihese 5:2; Gradiska-Versa 0:0.

Visok poraz Triestine

Alessandria-Triestina 5:0; Vicenza-Juventus 1:1; Inter-Livorno 1:1; Lazio-Venezia 3:1; Roma-Bologna 2:0; Torino-Bari 2:1; Sampdoria-Brescia 2:2; Napoli-Genova 2:1; Milan-Fiorentina 3:0; Atalanta-Modena 1:1.

Tekme za Tomažičev pokal

To nedeljo nam je ženska skupina prinesla kar tri presenečenja. Petrice, ki so veljale za visoke favorite so zgubile; Evo rezultatov: Vom-Rauber 4:0; Col-Tomažič 5:1; Vesna-Barkovlje 4:1. Pri moških je bila odigrana samo ena tekma. Redivo je zmagal nad Vomom s 30:12.

Kolesarjenje čez drn in strn

V prireditvi sportnega odseka «Opčina» se je v nedeljo vršilo kolesarjenje čez drn in strn. Nastopili so skoro vsi kolesarski asl. Zmagal je Kuret v času 47 min. Drugi je bil Tisma, tretji Sosic itd.

«Cermelj» je zmagal v partizanskem maršu. V partizanskem maršu za moštva na

progi dolgi 22 km je zmagalo moštvo Cermelja v 1.34.15; 2. Kraljič v 1.39.50; 3. Sv. Ivan v 1.45.40.

Smučarske tekme na Črnem vrhu

V nedeljo so bile na Ornem vrhu smučarske tekme v tekih. Nastopilo je veliko tekmovalcev, ki so pokazali dobro tehnično in kondicijsko pripravljenost. Evo rezultatov: Moški: Tek na 5 km: 1. Kalenčič Miro v 48. min. Tek na 10 km: 1. Muravec Ivan, Čepovan, v 1.1.2. Isto progo je izven konkurence pretekel Sepljin Jenko iz Gorice v 56.5. Tek na 18 km: 1. Kolenc, Lokve, v 1.20.33. Izven konkurence je Zupan Mirko (JA) pretekel progo v 1.19.12. ženske: Tek na 5 km. 1. Trpan Mira, Idrija, v 52.49.

Pisani sportni svet

Bratislava-Racing 10:3. Hokejsko moštvo Bratislave je odigralo svojo zadnjo tekmo v Parizu proti Racingu in zmagalo z 10:3.

Tek čez drn in strn v Belgiji. V Bruxellesu je bil pred kratkim tek čez drn in strn z mednarodno udeležbo. Na 7 km dolgi progi je zmagal Čehoslovak Zatopek v času 24.05.8. Belgijec Reiff je bil drugi s časom 24. 57.5.

V Londonu je mladi francoski boksar George Mousse po 10. kolih premagal Angleza Andersona. V kratkem se bo srečal z blivšim svetovnim prvakom Petrom Kanom.

Svicaarsko hokejsko moštvo Young Sprinters je v Milanu premagala HC Milan s 9:7.

Norveška enajstorica Norrköping je po pisanju angleških časopisov dosegla izmed vseh evropskih nogometnih moštev največ uspehov v Angliji. Na drugo mesto pride enajstorica iz Kopenhagena in na tretje sele praška Sparta. Nobena izmed teh enajstoric pa ni dosegla vrednosti moskovskega Dinama.

Prva hokejska tekma po novih pravilih v Sovjetski zvezi med Dinamon in Spartakom se je končala z zmago Spartaka 9:1.

Evropsko boksarsko prvenstvo bo od 12. do 17. marca t. l. v Dublinu.

Mednarodni dvoboj v telovadbi med Dansko in Švedsko se je končal z zmago Danske 187.50:174.50.

ZA BISTRE GLAVE

Križanka

1		2	3	4	5	6	7		XXX XXX	8		9
	XXV XXX	10							XXX XXX	11		XXX XXX
12	13	XXX XXX	14				XXX XXX	15				16
17		18				XXX XXX	19					
20					XXX XXX	21					XXX XXX	
22				XXX XXX	23					XXX XXX	24	
25			XXX XXX	26					XXX XXX	27		
28		XXX XXX	29					XXX XXX	30			
	XXX XXX	31					XXX XXX	32				
33	34					XXX XXX	35					
36					XXX XXX	37				XXX XXX	38	
	XXX XXX	39		XXX XXX	40					41	XXX XXX	
42			XXX XXX	43								

Vodoravno: 1) pesnik in učenjak ruski (pred 200 leti); 8) s to besedico zahteva občinstvo ponovitev; 10) Sokratov učenec; Platon je tako naslovil neko svoje delo; 11) del telesa narobe; 12) isto kot 11, vodoravno, a tokrat ne narobe; 14) eno izmed dveh imen znanega pisatelja-reporterja Kische; 15) čarovnica, s katero je imel opravka Odisej s tovariši; 17) stanovanjska kriza ga ni posebno prizadela, sta... Piaš, Tavčerjeva novela; 21) lažniva padavina; 22) mesto v Dalmaciji; 23) znana češka tovarna (orožje); 24) beseda v tujem jeziku (fonetično); 24) beseda v tujem jeziku (fonetično); 25) ima jih minister, so pa tudi v kisiku; 26) je pri ljudeh zelo razlžen (2. sk.); 27) češki kompozist; 28) stavek, trditve, tudi večje delo, predloženo za pridobitev akademskega naslova (samo soglasnika); 29) tista, ki sedi devet in desetdeset; 30) ime (ne priimek!) prešernoslava; njegovo ime je tudi neločljivo zvezano s Cirk Metodo in družbo (»prvomestnik«); 31) otok v Sredozemskem morju; 32) Hektorjev brat, ki je ugrabil Heleno; 33) slovenski pisatelj; 35) knjige so zato, da jih ljudje...; 36) vsilavi 5 črk, ki po vrsti pomenijo: dušik, fosfor, vzhod, 500, kisik; 37) Breenova drama; 38) začetnici imena in

priimka živečega slovenskega pesnika; 39) Rdeča Armada; 40) ustno ali tudi pismono poročilo; 42) »... ni voda«; 43) reka v Banatu in mesto ob njej.

Navpično: 1) ga imaš pred seboj; 2) začetnici imena, po katerem se imenuje neko Cankarjevo delo; 3) država v ZDA; 4) reka v Afriki; 5) ime slovenskega pesnika; 6) tako se čisto končujejo nordijski priimki; 7) osebni zaimki; 8) dežela v Aziji; 9) sloven. pesnik; 11) boginja lova; 13) sirakuski tiran; 15) stor; 16) veznik; 18) kratko literarno delo; 19) v njej razvija Prešeren misel, da »selep je, kdor se s petjem ukvarja«; 23) prebivalec severnega dela Britanskega otoka (2. sklon); 24) še sedaj je marsikatera ohranjena, čeprav so jih delali že Egipčani; 26) »vzore« ljubosumnosti... Shakespearejeva drama; 27) reka na Gorenjskem; 29) je enako oddaljena od začetka in konca; 30) sosede Rusovi; 31) vprašalni zaimek (brez druge črke); 32) kraj v Juoslaviji, znan po preprogah; 34) literarno delo; 35) Prešernovega prijatelja; 37) osebni zaimki (ne v 1. sk.); 40) evropska prestolnica, toda brez ene tretjine; 41) soglasnika iz nam vsem drugega imena.

Dopolnjevalka

Naj		še	ri
	mla		mu
ve		ni	knji
	am		svět,
ko		jih	re.

Vstavi manjkajoče zloge, in dobil boš pametno ugotovitev.

Posetnica

L. N a r i n

Ugotovi poklic tega moza!

Kupon št. 2
za nagradno tekmovanje
Ljudskega tednika

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Izpreminjevalnica: 1 o; 2 ob; 3 bes; 4 soba; 5 Bosna; 6 oseba; 7 besna; 8 nase; 9 sen; 10 ne; 11 e (East).

Križanka: Vodoravno: 1 Benetke; 6 eno; 7 vik; 10 Triglav; 13 odriy, 14 Drava, 16 Ida; 18 kij; 19 dan; 20 ata.

Navpično: 1 Bor; 2 NOV; 3 Lenigrad; 4 tok; 5 ena; 8 prod; 9 Sava, 11 Idrija, 12 livada; 15 akut; 17 gnoj; 21 tla.

Kvadrat: 1 Raša, 2 azil, 3 silo, 4 aloa.

Dopolnjevalka: Radost, Gradež, Gorazd, aparat, Sahara.

Skrivnostna anekdota. Nekoč je bil slavn komponist Brahms v gosteh. Gostitelj je prinesel steklenico in s ponosom dejal: «To je Brahms moje kletje».

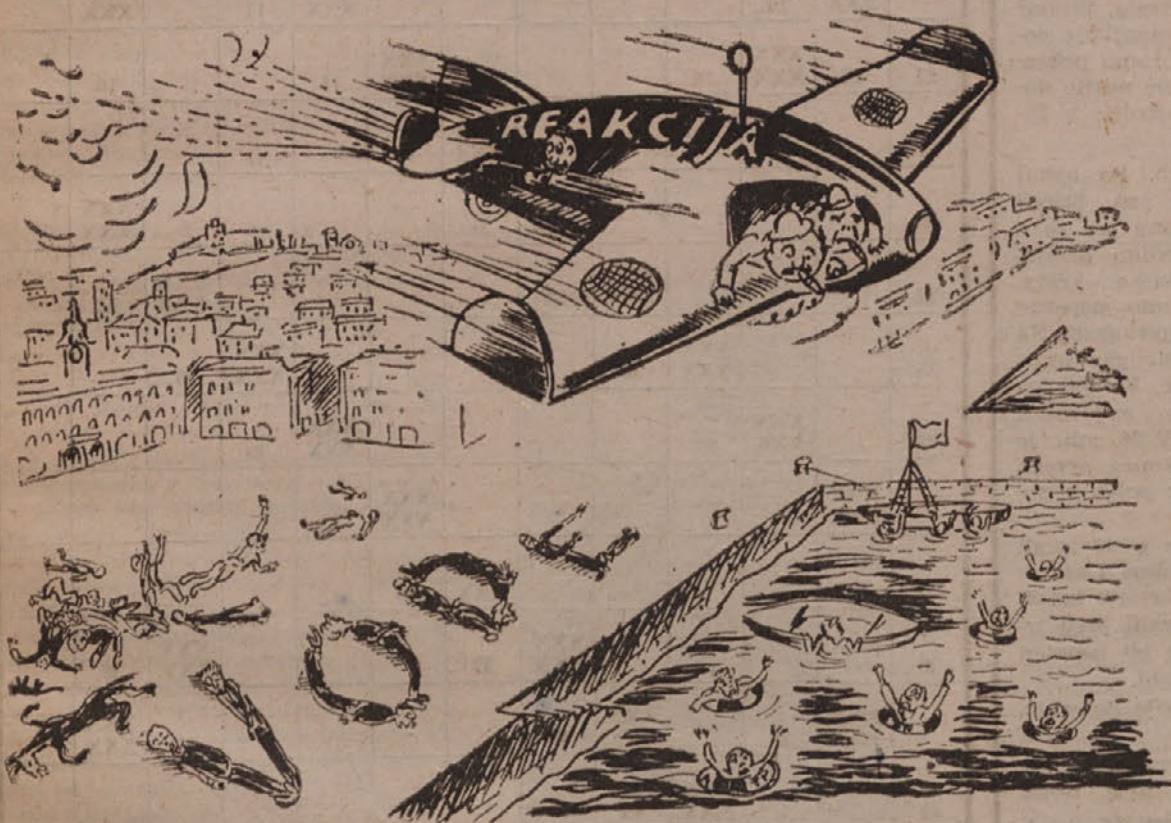
«Ampak jaz bi raje imel Bethovna», je odgovoril Brahms.

RAZPIS NAGRAD

- Knjižna nagrada.
- Knjižna nagrada.
- Polletna naročnina za Ljudski tednik.

Rešitve naj se pošljejo obenem s kuponom na Uredništvo Ljudskega tednika, Trst, Vla Imbraj 5. Izid zrebanja bomo objavili čez 14 dni.

Odgovorni
urednik: Koren Jože

Težaški mulat

Sem srečal zadnjice sredi Trsta moža, ki bil je cel mulat: obraz pepelnat, skoraj črn, se bolj bil črn mu je vrat.

«Odkod pa vas je sem prineslo? Gotovo ste kak Afričan?»
A on, pomislite zagato, po naše de mi: «Dober dan!»

«Hudiča, pravim, sta je lepa, slovensko Afrikanec znal!» Mulat nasmehne se in reče, da kar iz Trsta je doma.

«Veste prijatelj,» mi pojasni, «še do nedavna bel sem bil, a ker vodil ni najti v Trstu, zato v obraz tako sem siv.»

Presneta reč, če sli takole bo v mestu našem še naprej, vsi, kar nas hodi toč okoli, mulatje bomo slej ko prej.

UGANKA

Kdo ugane, kaj je to?
Z dilami gre pa goró.
Malo pelje, že leži,
vstane, spet mu spodleti.
Zopet vstane, zopet gre,
in že spet prebrne-se.
Se nikoli ne upeha,
se pobirati ne neha.
Če zagleda kje drevo,
obenj prileti z glavó.
Malo stoka, se obveže
in že spet naprej jo reže.
Njega nič ne briga zima,
bolj je mrzla, bolj je prima.
Ko prebrne stokrat se,
radostno v gostilno gre.
Tam klobaso naroči
in takole govori:
«Danes je bilo lepo;
kot namazano je slo.
Kristijanija mi gre,
kakor je ne zna nihče.»

Si uganil, kdo je to?
No, saj to res ni težko!
Šmucar je, ki vse nedelje
se po Črnem vrhu pelje
in se pelje in leži,
zopet vstane, spet zleti,
in spet vstane, zopet gre
in že spet prebrne se...

itd.

ANEKDOTE

MARK TWAIN

Slavni ameriški humorist Mark Twain, ki je v svoji hisi na deželi pisal novo delo, je potreboval neko knjigo, ki jo je bil videl v knjižnici svojega sosedu. Poslal je slugo ponjo. A sosed mu je po slugi sporočil: «Svojih knjig iz principa ne posojem. Lahko pa pridete in si katero koli knjigo preberete v moji knjižnici.»

Mark Twain ni šel k sosedu. A čez nekaj dni je sosed potreboval koso. In poslal je k Marku Twainu svojega slugo in ponj prosil pisatelja, naj mu posodi koso. A Mark Twain je odgovoril: «Svojega vrtnega orodja iz principa ne posojam. Lahko pa uporabljate mojo koso, kadar koli hočete na mojem vrtu.»

Mark Twain je dobil nekoč pismo od zelo ugledne osebnosti. A na pismo ni odgovoril. Naposled je ugledna osebnost poslala Twainu znamko za odgovor. In humorist ji je napisal takde odgovor: Znamko prejel. Poslajte še papir in kuverto.

Nekoč je rekel Twain novinarju: «Vprašate, ali imam brata. To je uganka. Pršla sva namreč kot dvojčka na svet in ko nama je bilo štirinajst dni, naju je najina pestunja kopala v kadi. Med kopanjem je skočila v spalnico po brisačo in medtem je eden izmed naju n-tonil, a bila sva si tako podobna, da ni mogel nihče dognati,

ali sem bil utopljenec jaz ali moj bratec. Vidite, in ta skrb me še danes tare.»

ROOSEVELT

Prezident Roosevelt je prisel v Minesotto, da bi govoril na zborovanju. Preden je začel, so se oglasili kriki: «Mi hočemo poceni mleko!» Roosevelt je počakal, da so kriki utihnili, nato je dejal: «Oprostite, jaz sem prezident in ne molzna krava.»

THOMA

Na nekem koncertu so predvajali Beethovenovo četrto simfonijo. V prvi vrsti je sedel tudi slikar Thoma. Njegov sosed je opomnil med odmorom: «To bi bilo morda še čisto dobro, toda stvar se mi zdi predolga.» A Thoma mu je odgovoril: «Stvar ni čisto nič predolga, pač pa ste vi najbrž nekoliko prekratki.»

BERNARD SHAW

Mlad pisatelj je poslal Bernardu Shawu v oceno svoje novo literarno delo. In sivolasi satirik mu je napisal takole oceno: «Vaše delo vsebuje mnogo lepega in mnogo novega. Le, da kar je novega, ni lepo, a kar je lepega, ni novo.»

CHAPLIN

Ko se je Chaplin še kot majhen dečko vračal iz šole, je v neki trgovini razbil okno. Pre-

cej je začel bežati, toda trgovec je bil hitrejši in ga je ujel. «Ti razbojnik mali,» mu je rekel, «ali ne veš, da je treba okno tudi plačati, če ga razbiješ?» «Vem,» je odgovoril Chaplin, «zato sem pa tudi tekel, da bi prej prinesel denar od doma.»

KAINZ

Slavnemu igralcu Kainzu se ni godilo vedno tako dobro kot v poslednjih letih. V mladih letih je moral dolgo igrati po majhnih podeželskih odrih. Nekoč je na takem majhnem odru igral junaka, ki na koncu igre obleži mrtev na odru. Vse je bilo pri kraju, Kainz se je zgrudil in obležal. Toda zastor ni hotel pasti. Kainz je nekaj časa ležal kot mrtev, potem pa je počasi vstal in rekel: «Človeku se po smrti ne dajo miru.»

SAHARA

Kjer ni vode, kjer ni toka,
kjer le sonce luč daje,
(to so v soli naš učili)
tam Sahara širi se.

Ker ni v Trstu ne vodice,
ker elektrike tu ni,
fantkom v soli bomo rekli,
da v Sahari Trst leži.

V bolnišnici

Zdravnik: Opozarjam, vas, da morate držati nogo popolnoma na miru.

Bolnik: Že dobro; zagotavljam vas, da ne bom mignil niti s mezinco na nogi.

Ena lučka mi gori ..

V enem kvartu luz brli,
v drugem nič ne svetli,
mene pa srce boli,
za ratnem se dreti.
Pa zakaj, pa zato,
k' je premoga zmanjkalo,
k' je premoga zmanjkalo,
pa se ga bo. (zmanjkalo).

Pogovori s ceste

A.: Ste slišali? De Gasperi je šel v Ameriko. Kaj menite, ali je to dobro ali slabo za Italijo?

B.: Da je šel v Ameriko, je dobro, a slabo je, da se bo tudi vrnil.

A.: Oprostite, kaj pomeni v tramvaju napis: No smoking.

B.: To pomeni, da je kaditi prepovedano. Čudno, da vi niti tega ne razumete po anglesko.

A.: To ni nič čudnega. Jaz se angleščine nisem nikoli učil. Bolj čudno je, da angleški vojaki tega ne razumejo.

A.: In kaj pravite na to megló v Trstu? Človek bi dejal, da je to prava londonska megla.

B.: Da, da, a to je tudi vse, kar so nam poslali od tam.

Škotski

Vprašali so škota, kdaj je najbolj srečen. Rekel je, da na dan svojega pogreba, ker bodo morali drugi zanj plačati vse stroške.

Nekdo, ki je slišal že nešteto šal na škotsko skopost, je podvomil o tem: «Ne verjamem,» je rekel, «da bi bili ti ljudje res tako skopi.» Pa so mu odgovorili, da res niso tako skopi kot se o njih govori, ampak še bolj.

Ga ni razumel

A.: Danes sem bil v trgovinah in nakupil dokaj stvari. Rečem vam, danes so stvari v Trstu mnogo bolj poceni.

B.: Bolj poceni kakor včeraj?

A.: Ne, bolj poceni kot jutri.

Biser

Tone: Moja žena je pravi biser.

Jaka: Kako to misliš?

Tone: Zelo lepa je in me zelo veliko stane.

Zelja

A.: Še enkrat bi hotel videti Ameriko.

B.: Ali ste jo enkrat že videli?

A.: Ne. Toda enkrat sem jo že hotel videti.

